Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Indië en Zuid-Afrika.*)

In de „Nieuwe Rotterdammer Courant" verscheen dezer dagen een correspondentie uit Kaapstad, waarin op Zuid-Afrika werd gewezen als geschikte verblijfplaats voor hen, die om den zwaren druk der Nederlandsche belastingen, genoodzaakt zijn om naar een goedkoopere woonplaats om te zien. In die correspondentie wordt in het bijzonder de aandacht gewijd aan het belastingvraagstuk en de meening uitgesproken, dat Zuid-Afrika op dit gebied er veel gunstiger voor staat dan Nederland.

Het is niet de bedoeling, om op het daar geleverde betoog verder in te gaan, hoezeer ook een vestiging in Zuid-Afrika niet zoozeer uit zuiver geldelijk oogpunt, maar veel meer uit een algemeen maatschappelijk standpunt zou kunnen worden bezien.

Met de algemeene strekking, dat er gewichtige redenen zijn, om den geldelijk onafhankelijken Nederlander op dat land als vaste woonplaats te wijzen, kan echter worden ingestemd. In het ondervolgende moge dit vraagstuk eens in het bijzonder voor den Indischen gepensionneerde worden bezien.

Aan de bespreking daarover is echter een teere kant. Nederland heeft in zijn koloniën, met name in Oost-Indië, een geweldige en grootsche taak te vervullen. Het kan zijn plichten in deze slechts nakomen, indien zijn beste zonen en dochteren er niet tegen opzien, het moederland te verlaten, banden los te maken en zich in een tropisch land gedurende de beste jaren van hun leven een nieuw bestaan te scheppen. Dat dat offer als regel ook zijn belooning vindt, niet in de eerste plaats op geldelijk gebied, maar vooral daarin, dat ruimschoots gelegenheid wordt verkregen tot ontplooiing en ontwikkeling van gaven en krachten, mag als bekend worden verondersteld.

Maar.... er is ook een „maar" aan deze onderneming verbonden. Tropisch Nederland kan voor den Nederlander, die zichzelf blijft en voor zijn nakomelingschap, niet straffeloos een blijvende woonplaats zijn. Hoe verrukkelijk mooi de Indische bergstreken ook mogen zijn en hoe aantrekkelijk het klimaat daar ook is, het blijft toch altijd een tropisch land, waarin ons ras zich op den duur niet zal kunnen handhaven en hoe veelzijdig en aantrekkelijk het werken en wonen in Indië ook moge zijn, verreweg het grootste gedeelte der geboren Nederlanders verliest nooit het besef, dat na volbrachte taak, Indië moet worden verlaten.

Het oogenblik, dat deze gewichtige beslissing moet worden genomen, komt voor velen zelfs betrekkelijk spoedig, ja in den laatsten tijd zelfs misschien nog eerder, dan vroeger het geval was. Verschillende factoren werken er toe mede, dat in den tegenwoordigen tijd zoowel de ambtenaar als de particulier reeds na twintig of hoogstens vijfentwintig jaren het oogenblik ziet aangebroken, waarop het verbreken der bestaande relaties niet alleen gewenscht, ja zelfs gebiedend noodzakelijk wordt en bovendien ook mogelijk is geworden. Het zou te ver voeren, hier op de oorzaken van dit verschijnsel verder in te gaan, maar wie eenigermate met Indische toestanden vertrouwd is, zal niet ontkennen dat de gemiddelde leeftijd van hen, die de hoogste en leidende functies aldaar bekleeden, in den lateren tijd niet onaanzienlijk is gedaald. De intensiveering van het economische en ambtelijke leven daar heeft een sneller verbruik der krachten ten gevolge, doet den cyclus in een verhoogd tempo verloopen en de leider, die te lang op zijn stoel blijft zitten, vormt daardoor ook een belemmering voor wie op hem volgen en voor wie het eveneens van belang is, in het hen gegeven tijdsverloop, tot de hoogst bereikbare sport op de maatschappelijke ladder te kunnen opklimmen.

Wordt aldus een betrekkelijk spoedig afsluiten der Indische carrière in de hand gewerkt, dat wil nog niet zeggen, dat de betrokkenen in de meeste gevallen, vooral na een behoorlijke regener[...] periode in Westersch klimaat, niet nog over [...] doende werkkracht zouden beschikken, om el[...] hun gerijpte kennis en ervaring nuttig aan te w[...] den. Doch, en hier ligt het teere kantje, waarop [...] boven werd gedoeld, voor velen wordt de oploss[...] van dit probleem een moeilijkheid, die zij niet [...] mogen te overwinnen, en die tot diepe teleurstel[...] leidt.

Hoe velen stappen er, verheugd in het gevoel, [...] vaderlandschen bodem weer onder de voeten [...] hebben, niet blijmoedig van boord, voor wie [...] verdere ontwikkeling van hun bestaan, zoo al [...] geldelijk, dan toch meestal een strijd wordt, wa[...] die blijmoedigheid spoedig vergaat omdat het a[...] blijkt, dat het overvolle Nederland geen beho[...] aan hun werkkracht en ervaring heeft.

Hoe velen loopen er hier niet rond, die voor [...] korter of langer volgehouden strijd, zuchtend he[...] moeten erkennen, dat een min of meer doel[...] bestaan het eenige is wat hun nog rest, dat ee[...] huiselijke bezigheden, een wandeling, alleen of [...] een lotgenoot, een societeitspraatje met meerd[...] hunner, de middelen moeten worden om hun [...] te vullen, terwijl zij in zich toch nog het verm[...] gevoelen om nuttig werkzaam te zijn en de beho[...] om dat vermogen in daden om te zetten. En [...] een schat van kennis, ervaring, levenskracht, [...] tot nuttigen opbouw zouden kunnen dienen, [...] aldus verloren in het karakterlooze bestaan, dat [...] zoovele Indische gepensionneerden is beschoren. [...] echter, mits in de juiste banen geleid, aan o[...] Nederlandschen stam ten goede zouden ku[...] komen, ja hem tot rijken zegen zijn.

Hen, die voelen dat het hierboven in het kor[...] schetste beeld min of meer op hen past, wille[...] op Zuid-Afrika wijzen en daarbij aangeven, [...] welke redenen juist voor hen emigratie daarhe[...] het bijzonder overweging verdient en waarbij e[...] aandacht op moge worden gevestigd, dat klim[...] en levenswijze, levensstandaard en economis[...] mogelijkheden, opvoeding en toekomst der kind[...] aldaar, gezichtspunten openen, welke die o[...] weging alleszins gemotiveerd doen zijn.

Over het eerste, het klimaat, behoeft eigen[...] niet zoo veel gezegd te worden. Welke bezwaren [...] ook al tegen Zuid-Afrika als woonplaats m[...] worden aangevoerd, over één punt zijn alle [...] het roerend eens: het klimaat is verrukkelijk. [...] zou er alleen nog dit aan kunnen toevoegen, da[...] dezen factor voor den oud-Indischman nog [...] bijzonder gewicht schuilt. De Indische zon is [...] om haar warmte niet altijd even sympathiek [...] weest, maar door haar licht en straling is hij [...] wend. Hollandsche mist en regen en vochtig[...] hebben geen enkele bekoring meer voor hem e[...] verdraagt ze lichamelijk ook lang niet meer zo[...] vroeger.

Welnu, Zuid-Afrika heeft zon en licht in o[...] vloed.... zonder het drukkende, dat een geprik[...] gemoed daarginds den minder dankbaren naam [...] „koperen ploert" deed uitdenken.

En bovendien, het klimaat is stimuleerend. [...] in Nederland opnieuw moet wennen, weet welk [...] moeilijken strijd het lichaam doorgaans heeft [...] voeren, om weerstandskracht tegen een klimaa[...] herwinnen, die weliswaar door hare reactie d[...] tegen van groot gewicht is voor de kracht van [...] ras, maar die toch tot physieke en psychische m[...] lijkheden leidt voor hen wier constitutie gedure[...] de culminatieperiode van hun leven op zoo ge[...] andere wijze werd in beslag genomen. Dat bezw[...] zal in Zuid-Afrika niet gevoeld worden. Integend[...] zal de acclimatiseering aangenaam verloopen e[...] spoedig het gevoel van een volkomen beschik[...] over de lichamelijke krachten zijn herwonnen.

Aanpassing aan de levenswijze in een land [...] een gemengde blanke en gekleurde bevolking [...] voorts weinig bezwaar in hebben, te minder, o[...] de omgang met de Kaapsche kleurlingen, wa[...] Maleisch bloed zit en ook met de kaffers, aan [...] blanke heel wat minder moeilijkheden oplevert [...]

*) Overgenomen uit „Zuid-Afrika", No. 5, 1924.

...ie met den voor ons veelszins ondoorgrondelijken ...ziaat. Maar ook in zijn karakter van een vrij ...uitenleven, vertoont het Afrikaansche vele trekken ...an overeenkomst met het Indische, echter met dit ...erschil, dat het eerste een ruimschoots genieten ...aarvan veel meer mogelijk maakt dan met het ...atste het geval is. De oud-Indischman is reeds bij ...oorbaat voor drie kwart aan het Afrikaansche leven ...angepast en zijn kinderen voor negen tiende!

Het belangrijke vraagstuk van den levensstan...aard en de economische mogelijkheden leent zich ...teraard niet voor een bespreking in kort bestek. ...eker is het leven in Zuid-Afrika echter niet ...urder dan in Nederland en in de dorpen en op ...et land zelfs goedkooper. Wie daarheen trekt, ...omt zeker niet in ongunstiger conditie dan hier ...e lande het geval is, maar de kansen, om bij voor...chtig beleid, niet overhaast, maar na zich van de ...erhoudingen goed rekenschap te hebben gegeven, ...og tot bevredigende en economisch voordeel op...verende werkzaamheden te komen, zijn er zeer ...eel beter dan hier. Op het gebied van den land...ouw, de fokkerij, de nijverheid, bestaan, naast de ...rootere, een ruim kapitaal vereischende mogelijk...eden, ook van meer bescheiden omvang, die een ...eel geringer risico medebrengen. Vooral de gelde...ijk voor zijn gewone levensonderhoud geassureerde ...ud-Indischman, die rustig zijn kansen kan be...udeeren en door gerijpte ervaring wordt behoed ...oor onberaden stappen, zal al spoedig bemerken, ...at hij er in dit nieuwe land met zijn groeiende ...ehoeften op allerlei gebied veel beter voor staat dan ...n het oude vaderland, dat eigenlijk geen plaats ...eer voor hem heeft. Hij kan de zaken eerst eens ...ustig aanzien, gebruik makende van de ruime ...eskundige voorlichting, die van overheidswege op ...llerlei gebied wordt verstrekt. En niet alleen voor ...hem, ook voor zijn echtgenoote, indien die zich ...aartoe aangetrokken voelt, zijn er mogelijkheden, ...v. in de kippenfokkerij, waarin de ervaring in en ...e herinnering aan den „vogel ajam" tot nut en ...enoegen kunnen strekken.

En dan ten slotte de kinderen. Indien iemand ...t van de uitvoering van een zoodanig plan berouw ...n hebben, dan kan zeker reeds bij voorbaat wor...n gezegd, dat dat bij de kinderen zeker nooit het ...val zal zijn. Ware dit niet reeds een algemeene ...gel, voor kinderen die hun jeugd in Indië hebben ...orgebracht, zoude het a fortiori het geval zijn. ...ij zullen zich zeer spoedig aanpassen en volop ...nieten niet alleen van vrij leven in een heerlijk ...limaat, maar zij zullen ook op onderwijsgebied ...makkelijk aansluiting verkrijgen, ook door de ge...lijkstelling van onze examens, terwijl zij bij vol...tooiing hunner studiën aldaar, het hooger onderwijs ...begrepen, voor het verkrijgen van een passenden ...erkkring er oneindig beter voor zullen staan dan ..., die eerst na afloop daarvan zich daarginds een ...ekomst trachten te verwerven.

Toegegeven, zij zullen Afrikaners worden. De ...igkracht van dit jonge volk zal voor hen onweer...staanbaar zijn en na korten tijd zullen zij zich in...burgeren op een wijze die hen niet voor den Neder...landschen stam, maar wel voor het oude vaderland ...s zoodanig doen verloren gaan. Maar zij zullen ...ieuwe krachten toevoegen aan dezen loot van ...Nederlandschen stam in zijn strijd om het bestaan, ...waarin elk warm voelend Nederlander ook zijn eigen ...strijd ziet.

Wij spreken ten slotte de hoop uit, dat het boven...staande voor vele oud-Indischgasten aanleiding ...oge zijn, deze zaken eens ernstig in overweging te ...nemen. Voor het verstrekken van nadere inlich...tingen stelt de Nederlandsch Zuid-Afrikaansche ...Vereeniging, Keizersgracht 141, Amsterdam, zich ...bovendien belangeloos beschikbaar, terwijl aldaar ...ook op aanvrage tegen vergoeding van porti-kosten ...(f 0.16) een werkje, onder den titel: „Zuid-Afrika, ...het land van het buitenleven" beschikbaar is, dat ...belanghebbenden een algemeenen indruk kan geven van ...wat dit land hen zou kunnen bieden.

Telegrafische Verbinding met West-Indie.

Met betrekking tot dit onderwerp heeft de Koloniale West-Indische Maildienst zich tot den Minister v. Koloniën gewend met onderstaand verzoekschrift, waaraan wij gaarne plaats verleenen:

Aan Zijne Excellentie
den Minister van Koloniën.
's-Gravenhage.

Excellentie,

Telegrafische verbinding met Suriname en Curaçao. Wij vernemen dezer dagen, dat de Compagnie Française des Cables Télégraphiques haar geheele West-Indische net overgedaan heeft aan de Amerikaansche „All America Cable Cy.", terwijl, alvorens deze overdracht volledig effect kan sorteeren, onderhandeld wordt om de concessies, aan de bovengenoemde Fransche maatschappij voor kabelverbindingen met Suriname en Curaçao verleend, over te dragen aan de Amerikaansche onderneming. Naar verluidt zou reeds toestemming gegeven zijn voor deze overdracht door Zijne Excellentie den Gouverneur van Curaçao.

Het zal Uwe Excellentie niet onbekend zijn, dat er herhaaldelijk op aangedrongen is de radiostations op Suriname en Curaçao de vrijheid te geven rechtstreeks berichten met het buitenland te wisselen. Deze toestemming werd evenwel immer geweigerd op grond van een uitleg van bovenbedoelde kabelconcessies, die aan de Fransche kabelmaatschappij het monopolie voor alle telegrafische verbindingen met het buitenland zou garandeeren. Van andere zijde werd herhaaldelijk betoogd, dat deze concessies, gegeven vóór de radio-telegrafie uitgevonden was, uitsluitend betrekking konden hebben op kabelverbindingen.

Hoe dit zij, het wil ons voorkomen, dat van de gelegenheid, die thans geboden wordt, bij de onderhandelingen tot overdracht van de kabelconcessies gebruik zou kunnen worden gemaakt om uitdrukkelijk vast te leggen, dat de kabelconcessionaris zich niet kan verzetten tegen rechtstreeksch radiotelegrafisch verkeer met het buitenland. Indien hiertoe mocht worden besloten, zou aan een in Curaçao en Suriname lang gevoelde behoefte worden tegemoetgekomen, terwijl zich tevens voor het Gouvernements radio-station op Curaçao de mogelijkheid opent eener aanzienlijke vermeerdering van inkomsten, en een station voor draadlooze telegrafie in Suriname de kans zou verkrijgen haar bedrijf rendabel te maken.

Radio-station Suriname. In vervolg op onze missive van 29 April zij het ons vergund nog het volgende onder Uwe Excellentie's aandacht te brengen. Onze Agent te Paramaribo schrijft ons op 2 April:

„De Bauxiet Maatschappij doet op het oogenblik, „waar de overname nog hangende is, zeer weinig „aan het onderhoud van het station. De marconist „deelde ons daarvan verschillende staaltjes mede. „De Bauxiet Maatschappij heeft ten slotte voor haar „eigen gebruik met haar terreinen op Moengo een „dergelijk groot en duur station niet noodig. Op het „oogenblik is bijv. de motor van de dynamo van het „station stuk, zoodat het station reeds eenige weken „lang niet meer verzenden kan, hetgeen echter voor „haar eigen dienst van weinig belang is. In verband „met de hangende kwestie over de overname wordt „er weinig spoed gemaakt om het station weer in „orde te brengen, zoodat het nog geruimen tijd duren „kan, voordat wij weer telegrammen draadloos verzenden kunnen. Dit is in ons bedrijf een groot „ongerief, hetgeen wij niet nader behoeven toe te „lichten."

Zooals wij U reeds in boven aangehaald schrijven mededeelden, achten wij de kans op herhaling van kabelbreuk zeer groot en wij betwijfelen, of de eventueele overdracht van dezen kabel aan de All America Cable Cy. hierin eenige verbetering zou

brengen. Mocht het ongeluk willen, dat binnenkort zich een dergelijke kabelbreuk voordoet, dan zal, zooals uit boven aangehaald schrijven van onzen Agent blijkt, Suriname ten eenenmale van telegrafisch verkeer met het buitenland zijn verstoken.

Wij mochten er reeds op wijzen, dat het radiostation in den Cultuurtuin, ook wanneer de kabel in orde is, aan handel en scheepvaart veel goede diensten bewijzen kan. Wij willen hieraan nog toevoegen, dat in het bijzonder de, den laatsten tijd teekenen van opleving vertoonende, fruitexport van Suriname behoefte heeft aan juiste inlichtingen omtrent tijd van aankomst en beschikbare ruimte in de mailschepen, die alleen te verkrijgen zijn, wanneer radiografisch van uit zee berichten verzonden kunnen worden. Werkt het radio-station niet en is ook de kabelverbinding verbroken, dan is de fruithandel elke mogelijkheid om zich te ontwikkelen ontnomen; een zoo zeer aan bederf onderhevig product als vruchten immers mag niet dan onmiddellijk voor het vertrek geplukt en verpakt worden.

Inmiddels verblijven wij,

van Uwe Excellentie de dienstwillige dienaar:

Koninklijke West-Indische Maildienst.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage.

De Indische Kunstnijverheid-tentoonstelling, welke van 24 dezer tot en met 2 Juni in de Gothische Zaal Paleisstraat, Den Haag, gehouden wordt en waarvan de opening bepaald is op a.s. Zaterdag ten 3 ure n.m., belooft bizonder fraai te worden, niettegenstaande die localiteit met de daaraan grenzende galerij, door hare enorme afmetingen, zeer moeilijk smaakvol aan te kleeden is. Het bestuur der Oranje Nassau-tentoonstelling, welke daar verleden jaar gehouden is, moest dan ook beginnen met juist voor de aankleeding van het geheel schatten uit te geven, maar Boeatan is zoo gelukkig om in de prachtige weefsels uit alle streken van Insulinde het mooiste materiaal te hebben, dat men zich denken kan, tot bekleeding der uitgestrekte wandvlakten; alleen blijft de rangschikking en kleurverdeeling altijd erg moeilijk. Maar aangezien Boeatan zich tevens mag verheugen in raad en hulp van deskundigen met goeden smaak, zal ook dit bezwaar zeker bevredigend worden opgelost.

Onder de Jubileumgeschenken van H. M. de Koningin zijn een 80-tal prachtdoeken, afkomstig uit Soemba, Timor, Sawoe en de andere kleine Soenda-eilanden, welke bij den ingang der zaal een schitterend geheel vormen, als achtergrond voor de vorstelijke cadeaux uit Solo en Djocdja, terwijl de gebatikte *dodots* (statiekleeden) uit laatstgenoemde landen in hun volle schòonheid van de balustrade der bovengalerij afhangende, dadelijk ieder aandacht zullen trekken.

Van Mevrouw Swart, echtgenoot van den Oud-Gouverneur van Atjeh, krijgt Boeatan voor de tentoonstelling in bruikleen velerlei kunstnijverheid uit Noord-Sumatra, zoo mooi als ze hier in Nederland nog nimmer te zien zijn geweest, terwijl ook de verzameling uit Bali, welke de heer Moojen er voor af wil staan, iets heel bizonders is. De heeren Blumberger, Secretaris van Boeatan, Mr. Huyser, Voorzitter der Afd. Rotterdam van „Oost en West" en Mevrouw ter Kuile zenden o.a. fraai koperwerk in, zoodat er heel wat te bewonderen zal zijn, naast de groote verscheidenheid van kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen, welke de dames der „Boeatan"-propaganda-commissie er te koop zal aanbieden, bestaande uit weefsels, batiks, kant, koper-, vlecht-, leder-, schildpad- en houtsnijwerk van allerlei vorm en prijs, te keus en te keur voor ieders smaak en beurs.

Deze tentoonstelling wil noch een wetenschappelijk, noch een ethnografisch karakter dagen, doch beoogt den bezoeker op aangename wijze een zoo goed mogelijk beeld te geven van de groote bedrevenheid in het kunsthandwerk op velerlei gebied in verschillende streken van den archipel, zoowel door inheemsche vrouwen als mannen beoefend. In de jaren 1900 en 1901 werd door speciale „Kunstnijverheid-Commissie" der Vereeniging „Oost en West", die in 1904 de N.V. Boeatan in het leven riep, een reeks groep-tentoonstelling gehouden, eerst in het toenmalig lokaal der Vereeniging op Heerengracht 4, van Oost-Indische wapens en daarna van bewerkt metaal, later, in deze zelfde door H. M. de Koningin daarvoor gestane Gothische Zaal, van Oost-Indische weefsels, vaansche Batiks en Oud-Indische, z.g. „Compag meubelen", van Oost- en West-Indisch Vlechtwerk, Weesel-versiering en Kaartweefsels. Deze tentoon lingen hadden meer een wetenschappelijken en eth grafischen opzet. Onder de deskundige leiding van heeren R. P. Rouffaer en J. A. Loebèr werden er voerige catalogi voor samengesteld, waarnaar dikwijls door vakmenschen wordt verwezen. Zij o.m. aanleiding geweest tot de gouvernements-opdr aan den heer J. E. Jasper om ter plaatse de Indi kunsttechnieken te bestudeeren en er verslag uit te brengen, waaraan de van regeeringswege gegeven drie rijk geïllustreerde standaardwerken Vlechtwerk, Weven en Batik te danken zijn, zij hebben ook den stoot gegeven tot de oprichting „Boeatan", de permanente tentoonstelling met ver van Indische kunstnijverheid- en huisvlijt-produ waaraan behoefte bleek, opdat aan het zoo hoogst Indonesisch handwerk hier in Nederland en verde Europa en Amerika meer bekendheid en waarde kon worden gegeven.

Behalve in hare eigen Toonkamers, gedurende eerste ten jaren op de Plaats, thans in Heulstraat heeft Boeatan ook elders in Den Haag en in and plaatsen telkens tentoonstellingen gehouden. Op die bijna een jaar geleden in het Kurhaus te Schevenin is haar gebleken, dat om het groote publiek en daarn ten volle haar doel te bereiken, Boeatan ook andere trekkelijkheden, behalve kunstnijverheid moest aan den, o.a. Indische versnaperingen, muziek en d Daarom zal nu in het midden der Gothische Zaal prijken een keurig bamboe-tentje, zóó uit Padang ge den, waarin frissche bloemen en vruchten, ook in vorm van salade en *roedjak* (met pikante saus) verk baar zullen zijn. En in de achtergalerij zal staan Boea bekende *Warong* (ververschingstent), waar, onder goede zorgen van dezelfde propaganda-commissie-le behalve heerlijke thee en koffie, alsmede stroop *tjendol* met allerlei Indische lekkernijen te k zullen zijn, tegen de bekende zeer billijke prijzen.

Er zal dus ook goed voor den inwendigen me worden gezorgd, terwijl 's middags de bezoekers Indische gamelan of krontjongmuziek zullen wor vergast. Dr. Scheurleer wil Boeatan weder de gr goedheid bewijzen, de gamelan-instumenten uit museum in bruikleen te geven om door musikale Java te worden bespeeld. Naast geoefende Javaans dansers, zal ook een begaafd danseresje uit de D djasche dansschool in de gelegenheid zijn deze scho kunst ten beste te geven.

De toegangsprijs tot de tentoonstelling zal zóó gesteld worden, — denkelijk op 25 cents — da binnen ieders bereikt ligt. Alleen zal voor bizonde uitvoeringen een hooger entrée, b.v. van f 1.— mo worden geheven, maar ook dat kan voor zulk eene zame genieting geen bezwaar zijn, zoodat stellig op druk bezoek kan worden gerekend, ook van bu de stad.

De tentoonstelling zal dagelijks geopend zijn 10—12 v.m. en van half 2 tot half 6 n.m., op Zon feestdagen echter alleen gedurende genoemde na daguren.

Voor hen, die niet in Den Haag bekend zijn, zij nog vermeld, dat de Gothische Zaal ligt tegenover Koninklijk Paleis in het Noordeinde, achter den roemden grooten kastanjeboom en van uit het Plei bereiken is met lijn A of 8, halte Parkstraat bij Oranjestraat, die in de Paleisstraat uitkomt.

Van Week tot Week.

13—20 MEI 1924.

M. E. Bervoets †. De bekende indigo-planter, de M. E. Bervoets, Ridder in de Orde van Or Nassau, is in den ouderdom van 79 jaar te Kl overleden. Zeer lang is de overledene voorzitter de Landhuurdersvereeniging in de Vorstenla geweest.

Mr. E. Kruseman †. Te Haarlem is op 64-jarigen le overleden mr. E. Kruseman, oud-vice-president het Hooggerechtshof in Ned.-Indië.

Rappold †. De gewezen luitenant-kolonel van het sche leger Rappold is overleden.

W. A. Pattijn †. Te 's-Gravenh. overleed in den ou dom van 80 jaar de heer W. A. Pattijn, oud-resident op Java.

Gepensionneerd. De kapitein der Inf. P. C. C. de Vos is op aanvrage wegens volbrachten diensttijd 3 Mei 1924 gepensionneerd.

Dr. R. Broersma. Ontslagen op verzoek, wegens volbrachten diensttijd, met ingang van 2 Juli 1924 eervol uit 's lands dienst dr. R. Broersma, leeraar bij de K.W. III-school te Batavia.

De heer Opolski, administrateur van de onderneming Wanasoeka, te Pangalengan, is benoemd tot lid in Ned.-Indië van de te Rome zetelende Commission internationale d'écologie agricole, naar aanleiding van zijne publicaties betreffende den graanbouw op Java en de daarmede bereikte resultaten. (Aneta-tel.)

Een vereerende opdracht. De heer Van Manen, administrateur van een tweetal thee-ondernemingen in het Soemedangsche, heeft zich op verzoek van een nieuwe Fransche maatschappij naar Indo-China begeven, ten behoeve van de invoering der theecultuur daar te lande.

President van de Factorij. De heer J. L. van Houten, te Weltevreden, is op zijn verzoek met 30 Mei eervol ontslag verleend als president van de Factorij. In zijn plaats is benoemd de heer C. W. A. M. Groskamp, lid van de Factorij. (Aneta-tel.).

Mooi succes. De heer mr. J. Taselaar heeft tijdens een kort verlof in Holland, den meestertitel verworven. Tevoren was hij onderwijzer aan de Mulo-school te Madioen.

Passagetarieven-Indië verlaagd. Te beginnen met het stoomschip Grotius, dat 7 Juni van Amsterdam vertrekt, zullen de passagetarieven naar Sabang, Deli en Singapore bedragen: van Amsterdam 1e kl. *f* 1190, 2e kl. *f* 830, 3e kl. *f* 570, en van Genua onderscheidenlijk *f* 1090, *f* 770 en *f* 530. De andere tarieven blijven ongewijzigd.

Journalistiek. Het weekblad *d'Orient* is verkocht aan den heer De Vries, die de *Java-Bode* als hoofdredacteur verlaat. De heeren J. M. Storch, corr. van het *Soer. Hbl.* te Bandoeng, en A. Zimmerman zijn in de redactie van de *Java-Bode* opgenomen.

Vlootmanoeuvres. Van 7 tot einde Mei worden vlootoefeningen gehouden in de Straat van Makasser en in de omgeving van Tarakan. Hieraan zullen deelnemen de *Zeven Provinciën*, een divisie onderzeeërs, een divisie jagers, de *Assahan* en een groep hydroplanes. Bij deze oefeningen zullen Makasser, Balikpapan en Samarinda bezocht worden.

...renbescherming. De *Java Crt.* (nr. 28) bevat wijzigingen, welke de art. 302 en 540 van het Wetboek van Strafrecht voor Ned.-Indië ondergaat.

De Theosophische Bond voor Opvoeding en Onderwijs. De statuten van deze vereeniging, opgericht op 2 April 1920 te Soerakarta en gevestigd te Weltevreden, zijn afgekondgd in de Jav. Ct. van 4 April. Het doel van den bond is: bevordering en beïnvloeding van opvoeding en onderwijs in Nederlandsch-Indië in theosofischen zin.

Beperking vergaderrecht opgeheven. Een ordonnantie is vastgesteld, in werking tredende op 15 April, waarbij wordt ingetrokken de ordonnantie van 12 Mei 1923 (Staatsblad no. 227), houdende tijdelijke beperking van de uitoefening van het recht van vergaderen in de residentie Madioen.

Het uitvoeroverschot. Aneta verneemt, dat voor 1923 het uitvoeroverschot voorloopig 900 millioen bedraagt, tegen 445 millioen over 1922.

Ongewenschte elementen. Vanaf 10 September 1923, den aanvang van de razia's der politie in de Chineesche wijken te Batavia, tot 1 Jan. 1924 werden 413 Chineezen, hoofdzakelijk timmerlieden zonder werk, naar China teruggezonden. Dit jaar zijn er reeds 185 uitgezet.

Nieuwe militaire rechtspleging. De legercommandant ontving van den directeur van Justitie bericht dat een nieuwe rechtpleging zal worden ingevoerd op 1 Januari, waarbij tevens de krijgsraden te Magelang en Batavia worden overgebracht naar Tjimahi.

Menscheneters en koppensnellers. De uit het Boven-Digoelgebied (N. Guinea) terugkeerende patrouille gewapende politiedienaren hebben met zich medegevoerd 3 gevangenen van de Batomamin. Deze hebben deelgenomen aan den moord op den heer Penrose, wiens gebeente te Merauké werd aangebracht om begraven te worden. Een patrouille van uit Toerai arresteerde de rest van de deelnemers aan den sneltocht aan de Kawari-rivier, die toentertijd gevlucht waren.

Het spoorwegongeluk bij Rantja Ekek. Het *A. I. Dgbl.* meldt, dat de baanschouwers Askiam en Narhalie een volledige bekentenis aflegden voor den ass.-res. omtrent sabotage bij den ramp met den expres. Zij liepen reeds lang met het plan rond en waren overtuigd, dat daarna verbetering gebracht zou worden in de arbeidstoestanden. Askiam maakte de laschplaten los, Narhalie de schroeven, doch tijdens hun werk werden zij door de komst van den expres gestoord. De daders zijn naar Bandoeng overgebracht.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het bezoek van den G.G. aan de Philippijnen

Den 7en April is de gouverneur-generaal van Ned.-Indië, mr. Fock, met zijn gezelschap te Manilla aangekomen. De ontvangst was schitterend. Ten paleize werd de gouv.-generaal ontvangen door mevrouw en gouverneur-generaal Wood.

Manilla werd bezichtigd, zooals eenige scholen en de Bilibid-gevangenis. Ten paleize werd geluncht, waarbij mede aanzaten de voornaamste Philippijnsche autoriteiten. 's Middags werd een interessante polowedstrijd bijgewoond door de beide gouverneurs, waarna de thee geserveerd werd aan het strand op het terrein van de Polo-club. In den middag van den tweeden dag had de revue plaats bij Fort Mac Kinley, zes mijlen buiten Manilla. Zeer belangwekkend was de „physical drill", een exercitie zonder commando's met muziek, en een „roughriding". Daarna had een bezoek plaats aan de Insular-fabriek en aan het bureau voor de Forestry. De tea in het Manilla-hotel, des middags aangeboden door den Nederlandschen consul-generaal Meerkamp van Embden, was zeer druk bezocht, terwijl des avonds een diner werd aangeboden door admiraal Washington, commandant van de Aziatische vloot. Den derden dag vertrok de landvoogd per trein en auto naar Baguio, terwijl een gedeelte van het gezelschap den tocht maakte per legervliegtuig en auto.

Te Baguio was de ontvangst om 5 uur n.m. schitterend en zeer hartelijk; er werd door de Nederlanders druk gevlagd. De laatste twee uren was de reis per auto gegaan langs een prachtig aangelegden zigzagweg, van de zeekust opklimmend tot 5000 voet hoogte. Bij het station Dao, dicht bij het groote militaire kampement-Fort Stotsenburg, was een afdeeling Bergartillerie opgesteld, welke 21 saluutschoten loste, zoomede een eerewacht van Cavalerie. Baguio is een hoogst interessante bergstad, een schepping van hte Amerikaansche gouvernement, gebouwd met een grootschen opzet voor de uitbreiding van wegen, parken, vijvers en golflinks. Na aankomst te Baguio werd 'n tea gegeven bij generaal Read, commandant der troepen op de Philippijnen, terwijl 's avonds een diner volgde in het gebouw der Mountain-Club. De landvoogd verbleef in het Pines-hotel. Den volgenden morgen werd een tocht rond Baguio gemaakt, waarna de terugreis naar Manilla ondernomen werd.

Te Manilla had 's avonds een diner plaats in het Malacanan-paleis, waarbij G.-G. Wood in een tafelrede zijn hartelijken dank uitsprak voor het bezoek van den Ned.-Indischen landvoogd, dien hij den vertegenwoordiger noemde van een natie, waarmede de Ver. Staten vanouds in zoo nauwe relatie gestaan hebben. De heer Fock antwoordde, dat hij de gelegenheid om dit bezoek te brengen, op hoogen prijs gesteld had. Hij bewonderde het werk der Ver. Staten in de Philippijnen, dat tot groot voordeel van Land en Volk strekt. Hij dankte voor de schitterende ontvangst, welke hem bereid was. Na afloop van het diner begeleidden generaal en mevrouw Wood de gasten naar de landingsplaats bij het paleis, waar bij het afscheid het Nederlandsche volkslied gespeeld werd. De *Wega* vertrok te middernacht van Cebu.

Namens G.-G. Wood werd het gezelschap te Cebu ontvangen door den wnd. gouverneur Maximo Noel en kolonel Dutchworth Ford. Daarna werd een rit gemaakt naar Carcar, op 40 K.M. afstand van Cebu, en naar het niet ver vandaar gelegen landhuis van den wd. gouverneur, waar het gezelschap ontvangen werd door de echtgenoote van den wd. gouverneur en andere Philippino-dames. Om 5 uur was men terug in de club te Cebu, waarna om 7 uur afgereisd werd naar Zamboango, waar de landvoogd den 13en April om 8 uur v.m. arriveerde. (*Bat. Nwsbl.* 9, 14 en 15 April).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Te Zamboango werd de landvoogd ontvangen namens den gouv.-generaal door majoor Mortenson, en namens het provinciaal gouvernement door gouverneur Florentino Sagoen. De stad en het provinciaal gebouw werden bezichtigd; de gouverneur legde de provinciale administratie uit. Daarna werd een tocht gemaakt naar San Ramon, waar een landbouwkolonie van gestraften gelegen is, die een groote klapperaanplant exploiteeren. Vervolgens bracht men een bezoek op een heuvel buiten Zamboango, een fraai aangelegd park te Pasananea. Na de ontvangst ten huize van den comm. officier majoor Fletcher, volgde een lunch in het schaduwrijke park aan het strand, waaraan deelgenomen werd door de Amerikaansche en Philippino-autoriteiten en de voornaamste ingezetenen met hun dames. Bij het verlaten van de Philippijnsche wateren om 2 uur n.m., zond de landvoogd een afscheidstelegram aan generaal en mevrouw Wood; nogmaals dankend voor de schitterende ontvangst allerwege. *(Deli Crt.* 16 April).

G. G. Fock heeft in een interview te Manilla met klem ontkend dat zijn bezoek, naar de Philippino-pers schreef, ten doel zou hebben een regeling te treffen voor de emigratie van Javaansche koelies naar de Philippijnen. *Hij verklaarde dat de reis alleen ten doel heeft het bezoek van G. G. Wood aan Java te beantwoorden.*

Volgens de *Locomotief* (9 April) valt er aan een bevordering dezer emigratie onderzijds, niet te gelooven. Zoolang onze Buitengewesten Javaansche arbeidskrachten nog in ruime mate kunnen gebruiken ter ontginning van die mede door bevolkingsschaarste moeilijk ontginbare gebieden, zoolang onze West-Indische kolonie Suriname voor zijn duurzaam bestaan naar veler oordeel van Javaansche emigratie afhankelijk zal zijn — kan hier geen behoefte worden gevoeld aan het zoeken van andere afvoerkanalen van Java's bevolking. Zulke emigratie kan op haar best worden geduld. En dan, in overeenstemming met ons geijkt regeeringsbeleid in dezen, onder voor allen gelijke bepalingen De veronderstelling, opgekomen vermoedelijk onder vrees voor mededinging van goedkoope arbeidskrachten, berust tegelijk op geheele onbekendheid met het feit dat de gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië aan de Philippijnen slechts een contra-bezoek brengt. Gaat men de oorzaak van die onkunde na, dan valt te erkennen dat zoowel Washington als Den Haag een bizondere zwijgzaamheid in acht hebben genomen ten aanzien van het toch niet alledaagsche feit dat bewindvoerders van naburige koloniën, naar het protocol van Westersche souvereinen, elkander in vollen staat en staatsie gaan bezoeken. Hoe verblijdend dergelijke wederkeerige toenadering ook moge aandoen — zoo besluit de „Loc." — ze zou meer nog zijn gewaardeerd, indien de wederzijdsche moederlandsche gouvernementen er openhartiger de bedoeling van hadden omschreven. Tijdige en doelmatige persinlichting had misverstanden voorkomen.

Tegen het voortwoekerend Communisme.

De Regeering overweegt het treffen van bizondere maatregelen tegen de geheele pers, in tijden van onrust, benevens uitbreiding van de artikelen tegen het zaaien van haat met een artikel tegen haatzaaien tusschen verschillende klassen der samenleving. De heer *Zentgraaff* begroet in het *Soer. Hbl.* (4 April 2e bl.) het voornemen met groote voldoening. De verscherpte contrôle op de pers zou gericht zijn tegen „het voortwoekerend communisme", voornamelijk in de Preanger, en de schrijver vraagt zich af of men de beoogde censuur niet wat zou kunnen uitbreiden. Hoe onaangenaam deze censuur voor de bonafide bladen oogenschijnlijk ook moge zijn, de loyale partij behoort gaarne dit kleine offer te brengen tot bereiking van het goede doel. De ervaring heeft voldoende aangetoond, dat men er met repressieve maatregelen alleen niet komt......

Tegen deze stemmingmakerij komt de *Locomotief* (10 Apr. blz. 1) in verzet en ook het *Bat. Nwbl.* (12 Apr. 1e bl.) kan zich de verontwaardiging van de „Loc." indenken. Het *B. N.* betoogt daarenboven, dat er geen behoefte bestaat aan verscherpte bepalingen, omdat het niet aan de bepalingen ligt, maar aan haar toepassing. En die toepassing laat te wenschen over, — aldus de heer *Zaalberg* — omdat zij afhangt van de opvattingen, welke op een gegeven oogenblik in een gegeven geval blijken te bestaan. De letter der wet is hard genoeg. De geest, waarin die letter op schrift werd gesteld, streng genoeg. Werd — om een concreet voorbeeld te noemen — een geval van „haat zaaien" als uit den laatsten tijd bekend, beoordeeld op de wijze als een kwart eeuw terug een gewoon „drukpersdelict", minstens de helft plus één van alle krantenschrijvers zou zich bezig hebben te houden met anderen n... gen, maar gedwongen arbeid. Want in wezen is ... tegenwoordige wetgeving, zoo het moet, nog een ... strenger dan het „gewrocht der duisternis". Toch ... niemand verlangen, dat de rechter, die de wet ... past, in slaafsche toepassing naar de letter heil ... zoeken. Maar wat men wel zou wenschen, is, dat ... wel rechter als openbaar ministerie, de laatste vo... meer den geest der wet in den geest des tijds ... staan. Geen vervolging op goed geluk, naar het g... of de een of andere autoriteit over een artikel s... kelt — gelijk nu maar al te vaak gebeurt. Even... een systematische vervolging van al wat onder be... der wet valt. Maar wel een scherp, voortdurend ... zicht, dat, steeds op de hoogte, snel en krachtig ... grijpt waar het algemeen belang het vordert.

De *Deli Crt.* (15 Apr.) staat niet dadelijk afwij... tegenover het denkbeeld om aan ontwrichtend en ... kend geschrijf, dat slechts verbittering en onheil ... meebrengen, een einde te maken. Indien daarvoor ... behoorlijke vorm gevonden kan worden, dan zal ... *D. C.* hare stem daartegen niet verheffen. Maar ... een definitieve uitspraak zou men de desbetreff... bepalingen onder de oogen moeten hebben.

Een oude klacht.

Het *Soer. Hbl.* (7 Apjr. 3e bl.) vestigt de aand... op het schrijven, onder den titel *Indië en het On...wijs* in het *Holl. Weekbl.,* van den heer dr. H. Tj... Willink, vroeger leeraar aan de Kon. Willem III sc... thans directeur der Midd. Landbouwschool te D... ter. Dr. *Tj. W.* vond een typeerend voorbeeld in ... derland van *de veronachtzaming van onze Kolo... ook bij het onderwijs,,* in het in vele opzichten ze... waardeeren leerboek der Dierkunde van dr. A... Thomé, bewerkt door dr. Prins. Een groot aantal ... beelden van diervormen worden in dit boek geg... maar daarbij is weinig te bespeuren, dat aan de ... van Oost-Indië meer aandacht is geschonken, dan ... die van eenig ander willekeurig land. Gelukkig ... nen ook enkele hoeken genoemd worden, w... Indië tot volle recht komt, zooals b.v. het *Lee... der Nat. Hist.* door dr. A. C. Oudemans.

Het *S. H.* merkt hierbij op, dat het aantal lee... in Holland, vroeger in Indië werkzaam, de laatst... ren toeneemt; immers, gedetacheerden en gepen... neerden treden in het Hollandsche corps. Miss... zal dat ten goede werken op de belangstelling, die ... Indië onder Hollandsche leerlingen gewekt word...

De terpentijnwinning in Atjeh.

De *Sumatra Post* (17 Apr.) verneemt, dat het ... vernement het onderzoek naar de mogelijkheid ... terpentijnwinning op grootere schaal, in Atjeh ... gewoon krachtig ter hand heeft genomen. De ... Gonggrijp, beheershoutvester, heeft zich met den ... Brandts Buys, hoofd-beheershoutvester, naar Take... begeven. Voor langeren tijd is er bovendien een ... vester geplaatst, terwijl zich er tevens bevinden ... boschverkenners en een drietal opzichters.

In het *Soer. Hbl.* van 12 Maart 1e bl. bespreekt ... correspondent te Kota Radja de terpentijnwinning ... Atjeh. De heer *Brandts Buys,* beheershoutvester ... Oostkust van Sumatra, c.a., wijst in het *Soer. Hbl.* ... 10 April 1e bl. op meerdere onjuistheden in dit ... kel, waardoor men tot conclusies komt tegen... gesteld van die door den corr. gegeven. De heer Br... Buijs heeft het eerst op de mogelijkheid van deze ... Indië nieuwe industrie gewezen. Hij weet niet ... van de terpentijnindustrie in Indië iets zal terech... men; hij hoopt het echter, omdat hij elk onderne... dat ten doel heeft onze Ned.-Indische gemeens... economisch sterker te maken, een welslagen ... wenscht; hij verwacht het, omdat hij de overtu... heeft, dat alle voorwaarden voor een gezonde on... keling aanwezig zijn.

Het Opium-Smokkelbedrijf.

De opiumsmokkelarij heeft een omvang, welke ... niemand was vermoed. Op dit kwaad vestigt de ... red. van het *Soer. Hbl.* (8 Apr. 3e bl.) de aand... Na de wijze van smokkelen beschreven te hebben, ... de schr. *o.m.*: Afgescheiden van de benadeeling ... het gouvernement, jaarlijks voor vele millioenen ... dens, werkt de clandestiene handel in opium, ... phine en cocaïne ander kwaad in de hand. ... smokkelhandel is allerlei verdacht volk betrokk... het door dergelijke individuen gemakkelijk ver... geld doet de menschen nog meer verwilderen. ... dien is er een samenleving met steeds grooter ... naar verdoovende middelen, en het is misdadig ... neer aan dit ziekelijke verlangen van gedegene... en afgestompte genotzoekers wordt voldaan. Bij ...

llerlingen strijd tusschen spionnen, vechtersbazen in enst van verschillende kongsies, enz., tiert de misad welig. Het verbaast aldus niet meer, dat nu en n, o.a. te Batavia, huiszoekingen op groote schaal odig zijn. Men kent vrijwel de wegen, waarlangs de okkelwaar wordt aangevoerd en dan moet, coûte e coûte, daaraan een einde gemaakt worden.

De medewerking der scheepvaartmaatschappijen kan arbij niet worden gemist; eventueel treffe men zoonige maatregelen, dat de scheepsofficieren, ter wille n den goeden gang van hun eigen bedrijf, verplicht orden medewerking te verleenen. Verder breide men opiumrecherche uit met personen, die het machinek kennen en weten, waar zij in de machinekamer bben te zoeken; en zoo zijn er nog tal van andere atregelen, welke kunnen worden toegepast tot het dwingen van een kwaad, dat thans vrij ongehinderd vreet en, in geestelijken en stoffelijken zin, groote hade aanricht.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het begin van de Tangeransche Onlusten.

II.

In de vorige rubriek werd melding gemaakt van het eit dat de Tjoetak van Pangkalan naar buiten was komen naar aanleiding van het geschreeuw van enige koelies dat een zekere Tohir werd vermoord. Deze Tohir is een padi-weger van de Kongsi te Pangkalan.

Hij was te paard en reed naar Bodjong Renget, toen hij bij de brug niet ver van Pangkalan, dicht bij het huis van den Tjoetak, werd aangevallen en door verscheidene klewanghouwen werd gewond.

Dat schijnt de eerste vijandige handeling van de bende te zijn geweest.

De Tjoetak liet aan den verslaggever de plaatsen op zijn lichaam zien waar hij door klewang en kapmes van de deelnemers der bende was getroffen, doch die gelukkig voor hem geen ernstige gevolgen hadden gehad.

De Tjoetak had als hoofd der bende zeer goed herkend de persoon van Ki-in, vader van Ki-ah.

Hij was een man van hooge gestalte, 35 jaar oud, gehuwd en heeft een stiefzoon, met name Entong, van oorsprong een Chinees, die in het Noordelijk gedeelte in Pangkalan woont. Deze vrouw en stiefzoon waren tegenwoordig bij het vijandig optreden der bende tegen den Tjoetak.

Beide personen waren tot den Islam overgegane Chineezen, terwijl het huwelijk en het aannemen als stiefzoon bijna 2 jaar geleden had plaats gehad.

De naam van de vrouw als Chineesche is Tan Banten Nio en die van den zoon Lo Entong beide afkomstig van Tandjoeng Boeroeng, dat eene gewijde plaats (Kramat) zoude zijn.

Bij het optreden der bende noemde men de vrouw van Ki-in bapa Ki-ah, Si Banten.

Wetende dat er verder in de Kongsie van Pangkalan iets meer was gebeurd, ging de verslaggever vervolgens naar de warong van één der Khe-Chineezen in de Kampong Pangkalan, welk eethuis op een afstand van 10 minuten gaans van de woning van den Tjoetak is gelegen en van waaruit, zooals de eigenaar der warong vertelde, de vijandige actie van het hoofd der bende begon.

In die warong trof de verslaggever den Chineeschen eigenaar Thio A Pang, alias A Tay en verder een schrijver van de Kongsie Melayoe als bezoeker aan.

Op de aan eerstgenoemde gedane vragen om inlichtingen verklaarde deze dat op den bewusten Zondag, des morgens ten 7 ure, Ki-in bapa Ki-ah plotseling met 2 andere personen in de warong was gekomen en toen eene houding tegenover hem hadden aangenomen alsof zij hem wilden dooden.

Hem naderende, vroegen zij of hij naar China wilde terugkeeren, daarna zeggende dat hij, als „Kafir" of ongeloovige, van de plaats moest vertrekken.

De warongboutier vluchtte in een naastbij liggende woning en deed de deur daarvan op slot, waarna de personen ook de warong verlieten.

Deze, gevolgd door een tal van volgelingen, passeerden iets later de warong, doch lieten haar met rust. Goederen werden uit de warong niet geroofd.

Langs een weg van balken en na een 15 tal woningen van kampongbewoners te zijn gepasseerd, bezocht de Verslaggever het vroegere huis van Ki-in bapa Ki-ah.

Uit hetgeen hij zag, kon men wel opmaken dat Ki-in iemand was die in geen groote moeilijke omstandigheden verkeerde.

Als voordrager van wajangverhalen voor zijn genoegen, was hij ook visscher.

Het huis was gescheiden van de andere woningen in het dorp.

De bewoners kenden alleen Ki-in bapa Ki-ah.

Van de anderen gaven zij voor niets af te weten, ook niet van waar zij gekomen waren; alleen kon men zeggen dat de bende op den bewusten Zondagmorgen naar de Kongsie Pangkalan was getrokken.

De mannen waren gekleed, zooals gezegd, als marechaussées, terwijl 4 vrouwen zich als wajang-wong personen hadden getooid.

Tijdens het bezoek dat de verslaggever daarna bracht aan de Kongsie Malajoe, waarvan Him Po Lun het hoofd is, doch die afwezig was, werd van den heer Tjan Kang Tjeng vernomen, dat zijns inziens de geestvermogens van Ki-in bapa Ki-ah niet normaal waren.

Hij drong ongevraagd en ongenoodigd de Chineesche vestigingen binnen, wilde het Kongsivolk, dat hem niet wilde volgen, bemoeilijken en verklaarde de Kongsies te zullen nemen, aangezien ongeloovigen niet op het terrein mochten blijven.

Toen de heer Him Po Lun terug was, deelde hij mede, dat op den bewusten Zondag, toen hij 's morgens op stond en wilde baden, hij plotseling door eene gewapende bende werd bemoeilijkt, die van hem de teruggave der Kongsie eischte en zijn vertrek verlangde.

Schijnbaar alles maar toegevende, liet de bende hem met rust en trok verder naar het huis van den assistent-wedono.

Later vernam de verslaggever, dat men de Kongsieboeken toch had verscheurd.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het afgeloopen Chineesche jaar 2474.

II (Slot.)

Vervolgens wijst de overzichtschrijver op het feit, dat de bezuinigingspolitiek der Indische Regeering eveneens tot den achteruitgang van den Indischen handel bijdraagt, terwijl de toenemende werkeloosheid daarbij een belangrijke rol speelt.

Het volgen dier politieke gedragslijn stelt den handel allerminst tevreden en bezorgt, wegens geringe koopkracht der bevolking, deze veel moeite en zorg.

Die verminderde koopkracht dwingt den handel, bij verminderden omzet, tot gedwongen verkoop van de aangehouden aanwezige voorraden.

Vroeger gewoonlijk honderden kisten tegelijk bestellende van een gewild artikel, wordt de handel thans gedwongen die bestellingen òf te verminderen òf te staken, met het oog op de onzekerheid of het artikel nog wel gewild is, terwijl de schulden toch moeten worden voldaan.

Dat deze gang van zaken directen invloed heeft op den omzet van den Indischen importeur en van den Westerschen exporteur met aanzienlijke voorraden, spreekt vanzelf.

Aldus was de toestand van den handel in het afgeloopen jaar, met talrijke faillietverklaringen van Chineesche handelaren als gevolg.

Vergeleken met elders in Ned.-Indië, mag de Padangsche handel nog van geluk spreken, waar op die hoofdplaats van de Westkust van Sumatra weinig insolvent-verklaringen zijn uitgesproken.

De overzichtschrijver gaat er trotsch op, dat de Chineesche handel te Padang zijn goeden naam heeft kunnen ophouden en hoopt, dat hij het vertrouwen zal weten te handhaven van den winkelstand en van de commercieele bankinstellingen.

Ten slotte gevoelt de overzichtschrijver zich verplicht hier nog met een enkel woord melding te maken van den op den 2en Augustus 1923 plaats gehad hebbenden grooten brand, welke de hoofdplaats Padang heeft geteisterd en waarvan destijds eene beschrijving in deze rubriek werd gegeven.

Een groot gedeelte van de Chineesche toko's werd toenmaals door het vuur verwoest, waarvan de schade slechts voor 1/3 deel door assurantie werd gedekt.

Deze gebeurtenis heeft eveneens een niet te berekenen schadelijken invloed uitgeoefend op de handelsbeweging te Padang en zeker het sterkst op de Chineesche.

Bijna al de goede Chineesche woningen brandden tot aan den grond af.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

80 pCt. van al de Chineesche toko's werd vernietigd.

Het is met grooten weemoed, dat tientallen Chineesche families te Padang terugdenken aan de ramp, waarvan zij in het afgeloopen jaar het slachtoffer zijn geweest en tengevolge waarvan zij in de grootste moeilijkheden gewikkeld zijn geworden.

Tengevolge van die zorgen laat het zich aanzien, dat het nieuwe jaar 2475 voor die families een zorgvol jaar zal blijven.

Den 5en Februari 1924 kon men de Chineesche jeugd in feestkleeding bezoeken zien brengen aan de ouderen van dagen, ten einde dezen hunne gelukwenschen aan te bieden met het nieuwe jaar.

Het is op dien dag dat iedereen afrekening houdt met de begane tekortkomingen en zonden in het afgeloopen jaar en dat men daarvoor wederzijdsch vergiffenis vraagt.

Men hoopt op een vergeven en vergeten van hetgeen niet goed is geweest en belooft beterschap.

Ook de Chineesche families vragen elkander vergiffenis en dat maakt, dat de Nieuwjaarsdag voor den Chinees een der gewichtigste dagen is in zijn leven.

Men brengt wederzijdsche bezoeken, reikt elkander met een rein gemoed de hand, vraagt vergiffenis en wenscht daarna geluk met het nieuwe jaar en voorspoed.

Dit laatste wenscht ook de overzichtschrijver, daarbij de hoop uitsprekende, dat betere toestanden de onzekere, waaronder het menschdom lijdt, mogen vervangen en dat dit gespaard moge blijven voor oorlogen, natuurrampen, enz.

Maatschappelijk werk van de Japansche vrouwen.

Te Kobe (Japan) heeft Dr. Charlotte de Forest eene lezing gehouden over de Japansche vrouwen van naam, waarbij een overzicht werd gegeven van het maatschappelijk werk, dat door de Japansche vrouwen, gedurende de laatste 50 jaren, in het belang van de Japansche vrouwen met zooveel succes, op verschillend gebied, werd verricht.

Zoo richtte mejuffrouw Atomi in het jaar 1875 de eerste school op voor Japansche meisjes, voorloopig voor die van hoogen maatschappelijken stand.

Mejuffrouw Tsuda was een van de vijf Japansche jonge dames, die in het jaar 1871 naar Amerika vertrokken, ten einde eene opleiding te volgen en zich te bekwamen voor de betrekking van geneeskundige.

Dr. Yoshioka richtte daarna een school voor Japansche vrouwelijke geneeskundigen in eigen land op.

Dat feit gaf destijds veel aanleiding tot humoristische beschouwingen, doch de dames lieten zich daardoor in het geheel niet van de wijs brengen en studeerden door, met het gevolg, dat de geringschatting plaats moest maken voor groote waardeering, ook bij de grooten in den lande, die eerst de opleiding hadden tegengewerkt.

Thans zijn er meer dan 700 vrouwelijke studenten in Japan, die de studies voor medisch doctores volgen.

Mejuffrouw Hani Motoko besteedde wederom al hare energie aan het Onderwijs en trad zelf op als leidster van een Japansch nieuwsblad.

Zij werd bovendien redactrice van het eerste Japansche blad voor vrouwen, dat den naam had van Fujinno Tomo en waarin zij alle moeite deed om bij de Japansche vrouwen de Westersche kleedij ingang te doen vinden.

Mejuffrouw Okumura Loko onderscheidde zich door de leiding, welke zij aan de Japansche vrouwenvereenigingen wist te geven en die te zamen meer dan één millioen leden tellen.

Al die vereenigingen werden voor nuttige doeleinden opgericht.

Zoo stichtte mejuffrouw Yajima een bond tegen drankmisbruik.

Mejuffrouw Miura werd zangeres van naam, terwijl mejuffrouw Kuno's talenten als pianiste op hoogen prijs worden gesteld.

Mejuffrouw Yamada, die langen tijd in Amerika vertoefde, staat thans als bekend leidster aan het hoofd der arbeidstersbeweging en sticht daarbij veel nut.

(Sinar Sumatra van 16 Febr. 1924).

Literatuur-Overzicht.

Locale belangen.

11e Jrg. afl. 19, 1 April. De Regeering en de Inl. bevolking der groote Gemeenten, door J. J. G. E. Rückert. „De Regeering erkent de buitengewoon slechte toestanden in de kampong, zij ziet het zoo goede werk, dat reeds door zoovele Gemeenten in de kampong werd verricht, zij voelt zichzelf volkomen onmachtig om a[…] toestanden een eind te maken, maar toch vindt [...] noodig om na ingekomen klachten van Inlandsche[…] de Gemeenten te vermanen toch vooral niet te kr[…] op te treden." In dezen, aan het artikel ontleende[…] ligt het hoofdmotief der reden tot spreken, die lei[…] deze conclusie: Wenscht men werkelijk tot verbe[…] over te gaan, dan staat vast, dat de stadsdessa d[…] niet meer in staat is, haar ontbreekt alle kracht[…] Gemeente is daarvoor het aangewezen lichaam.

Onder Decentraliana worden besproken: Fina[…] verhouding tusschen Land en Gemeenten en V[…] Decentralisatie in een kleine Gemeente. Verder r[…] ken: De Inlandsche Raden en Nederland.

Overzicht v. d. Inl. en Maleisch-Chineesche p[…]

No. 14 deels nog 't laatst van '23, tot einde Maa[…] No. 15 deels nog Februari tot 7 April.

N.-I. Rubber- en Thee-Tijdschrift.

9e Jrg. No. 6, 1 April. Een redactioneel-artike[…] grafieken over: De Rubbersituatie in N.-I. Vervol[…] het artikel van dr. P. J. S. Cramer over Oude [...] wijzen en Nieuwe mogelijkheden. Verslagen van [...] deringen, met korte inhoud van gehouden voordra[…] Vervolg van „Het beheer van een theeondernemi[…]

Nederl. Indië. Oud en Nieuw.

9e Jrg. afl. 1, Mei. Herinneringen aan een reis [...] Engelsch-Indië, door W. O. J. Nieuwenkamp, met t[…] reproducties van teekeningen van den schr. Van [...] Hallema: De mystiek van Bali, eveneens met illus[…] verrijkt; 't stuk bespreekt in hoofdzaak de handho[…] gen en vingergebaren, 't wordt vervolgd. Prof. Bezemer begint een Soendaneesche vertelling: De [...] lukte theologische student.

Indië. Geill. tijdschr. v. Ned. en Koloniën.

8e Jrg. afl. 41, 14 Mei. Van de korte stukken, m[…] deels met platen, vermelden wij: Het zieleleve[…] Indonesiërs, Javaansche visschers te Pangandaran [...] G. B. en Naar den Tangkoeban Prahoe, door [...] Reitsma.

Alg. Landbouwweekbl. voor N.-I.

8e Jrg. No. 41, 12 April. De suikerriet- en [...] cultures op Formosa, door doct. D. Nyessen. Bepe[…] van kinder- en vrouwenarbeid, adres aan het B[…] van den Indischen Ondernemersbond. 't Richt zich [...] verbodsbepalingen van overheidswege. Van de bijdragen vermelden wij nog: De badjingplaag en bestrijding.

Inter-Ocean.

Vol. 5 No. 3, Maart. Met mooie photo-reprod[…] geeft dit nummer o.a. Building materials, furnit[…] paint in Java, A. B. Muddiman; N.-I.'s trade with [...] lands, G. J. Wiggers; The Rice Goddess, A. Na[…] M. Agen.

Zendingsperiodieken.

Alle den Volcke. 18e Jrg. No. 4, April en [...] Mei. Fabeltjes der Toradja's, door Belksma [...] gedeeld.

De Java-Post. 22e Jrg. No. 9—15. Heilgroe[…] den tit. Bisschop van Agani, Apostolisch Vicari[…] Pastoor van Batavia A. P. F. van Velsen, bij zijn [...] den, aan de Geestelijkheid en de Geloovigen van [...] Vicariaat. — Plechtige intocht van Z.D.H. Mgr. A. [...] van Velsen te Batavia. — Mensch-apen op Sumatra, teekening van Dr. M. Neijens bij een bericht in [...] N. v. d. Dag v. N.-I.

De Katholieke Missiën. 49e Jrg., afl. 6. [...] met illustraties. Over de Dajaks, door Pr. Jucundu[…] Voor 't eerst op Z. Timor, door Pr. F. de Lange.

De Timor-Bode. 8e Jrg. 96, April. Schetsen [...] Kapan. Poet'ain II door P. Middelkoop. — Vervolg [...] „Kom over en help ons" van A. A. van Dalen.

BOEKAANKONDIGING.

Overzichten v. d. kassen der Zelfbesturende [...] schappen i.d. buitengewesten. 1919—1923. Uitg. [...] afd. Bestuurszaken der buitengewesten, No. XXXI. De bedoeling is Volksvertegenwoordiging en publie[…] de gelegenheid te stellen kennis te nemen van [...] geldelijk beheer der landschapskassen. Een werk [...] 325 blz. cijfers.

Mededeelingen v. h. bur. v. d. bestuurszaken de[…] tengewesten, bew. d. h. Encyclopaedisch bureau [...] XXVIII. Memorie van overgave v. d. aftr. Resident [...] Benkoelen L. C. Westenenk. Boekh. en Dij. G. C. T. [...] Dorp & Co. Semarang. f 8.—. Een uitvoerig werk [...] illustraties en bijlagen.

Het Kon. Koloniaal Instituut te Amsterdam (Druk J. H. de Bussy, Amsterdam) geeft uit: Wording, Werking en Toekomst, door C. J. Hasselman. Hoewel de Vereeniging K.I. reeds 13 jr. bestaat, blijkt meermalen dat de eigenlijke beteekenis nog altijd niet voldoende tot het groote publiek zijn doorgedrongen. De schr. doet nu een poging om nog eens in het licht te stellen hoe zij is ontstaan, hoe zij tot dusver gewerkt heeft en wat daarvan in de toekomst is te verwachten.

Curaçao.

Curaçao als petroleum-centrum.

De „Amigoe di Curaçao" bevatte onlangs het volgende hoofdartikel:

„Ook bij den niet-ingewijde moet het nu wel langzamerhand met overweldigende kracht doordringen, dat Curaçao bezig is zich tot de grootste raffinaderij, tot een der machtigste centrum's der wereld op petroleumgebied op te werken.

De bouw van nog 41 nieuwe petroleumtanks, waarvan er 12 zijn met een diameter van 33 M. en een hoogte van 16 Meter en een inhoud elk van 14 millioen Liter, deze bouw, waarmede alleen een kapitaal van eenige millioenen guldens gemoeid is, laat daaromtrent niet den minsten twijfel meer. Ook de spoed waarmee hieraan gewerkt wordt, — in October moet zoo mogelijk het geheele werk worden opgeleverd, — wijst er op dat Curaçao een plaats 1ste rang gaat innemen, welke voorrang, als de teekenen niet bedriegen, misschien reeds in de naaste toekomst niet langer door de Vereenigde Staten zal kunnen gehandhaafd worden.

Een artikel in het vaktijdschrift „Oil Weekly" verspreidt daarover meer licht.

In de geschiedenis van de ruw-olie-productie is nog nooit zulk een belangrijke vermindering en achteruitgang geboekt als in het begin van December, zegt Andrew M. Rowley. De productie ging in die week met 88.194 barrels per dag achteruit. De des kundigen voorspellen, dat de olievelden van Powel in Kentucky geleidelijk sterk achteruit gaan.

De Maatschappijen doen hun best groote voorraden ruw-olie op te koopen, wat een zeer gunstig teeken is, dat er op wijst dat er weer nieuw leven komt in de exploitatie, dat wijst er ook op, dat er in dit voorjaar een algeheele verandering op komst is.

Bij deze transacties gaat men met heel veel voorzichtigheid te werk, omdat men met alle factoren, die hierbij van invloed zijn, goed vertrouwd moet zijn. De toeleg is op het oogenblik groote reserves aan petroleum voor de Amerikaansche Marine op te koopen. Die reserve loopt over een hoeveelheid van 50 millioen barrels. Dit beschouwt men als een verstandige economische maatregel en als voorbereiding voor eenige plotseling opkomende noodzakelijkheid. Als deze toeleg gelukt, kan men meer stabiele olieprijzen verwachten.

De conclusies, waartoe Mr. Charles E. Kern in dat gezaghebbend tijdschrift komt, zijn de volgende:

1°. de totaalreserve aan olie, die de Amerikaansche Marine voor zijn goedgekeurde plannen voor de nationale verdediging noodig heeft, bedraagt 6.866.000 ton of 48.066.320 barrels. Dit blijkt uit een officieel schrijven van den Secretaris van de Amerikaansche Marine.

2°. Jaarlijks verbruikt de Amerikaansche oorlogsvloot 7 millioen barrels.

3°. Het plan is nu om gedurende 12 jaar elk jaar nog 3 millioen barrels grootere reserve aan te schaffen, dan nu reeds elk jaar voor de vloot wordt gereserveerd.

4°. Het verlies door verdamping en lekkage van tank's zou maar van geringe beteekenis zijn vergeleken bij het voordeel dat men verkrijgt door nu tegen lage prijzen olie op te koopen, en om te voorkomen dat men later tegen duurdere prijzen zou moeten inslaan.

5°. Dit plan zou ook voor de petroleumindustrie een groot voordeel opleveren, omdat daardoor de prijzen meer stabiel zouden worden en omdat daardoor ook de koopvaardijvloot en de spoorwegen zouden worden opgewekt om voor de toekomst een groote reserve aan olie aan te koopen.

6°. De oliereserve voor de Marine is een levenskwestie voor de nationale verdediging der Vereenigde Staten. De beslissing van het congres hieromtrent moest in December vallen.

7°. De koopvaardijvloot gebruikt jaarlijks 21 millioen barrels, en deze hoeveelheid neemt met den dag toe. De helft der Amerikaansche spoorwegen gebruikt olie voor zijn locomotieven. Het is nog niet eens noodig hierbij te vermelden hoezeer het gebruik aan olie jaarlijks toeneemt voor de motoren der vliegtuigen, de vrachtauto's voor het leger en den handel, voor auto's en motoren voor industrieele doeleinden.

Doch men zal daardoor beseffen dat, hoe groot de olieproductie ook moge zijn, er toch een oogenblik zal aanbreken, dat het verbruik zoozeer is toegenomen, dat er gebrek aan olie komt.

De toekomst van landen zooals Venezuela, in bezit van rijke olievelden en in de nabijheid van de centra van veel olieverbruik is dus zeer gunstig.

Zoo bv. verscheepten de „Curaçaosche Petroleum Mij." in Augustus van het afgeloopen jaar een lading van 70.000 barrels ruwolie van Venezuela met bestemming naar Perth Amboy, New-Jersey.

Dat was reeds de tweede maal dat de C. P. M. toen met de Amerikaansche petroleumtankboot „Samuel L. Fuller" zoo'n lading verscheepte.

Dit is maar één eenkel voorbeeld van de vele ladingen olie, die reeds van Venezuela naar de Vereenigde Staten verscheept zijn, doch het bewijst onbetwistbaar, welke handelsrelaties er op het gebied van petroleum tusschen Noord- en Zuid-Amerika bestaan.

Dezelfde „Oil Weekly" voorspelt, dat de vooruitgang voor 1924 nog grooter zal zijn, en dat men heelemaal niet verwonderd behoeft te zijn, indien Venezuela de leiding neemt aan het hoofd van de olieproduceerende landen van Zuid-Amerika.

Als men ziet welke voorname petroleummaatschappijen in Venezuela werkzaam zijn, moet men wel de overtuiging krijgen, dat de ontwikkeling van Venezuela in die richting onvermijdelijk is."

In dit verband is het niet van belang ontbloot kennis te nemen van hetgeen de „N. R. Ct." verleden week schreef naar aanleiding van de stijging der aandeelen van de British Controlled Oilfields op de Londensche beurs:

„De maatschappij is indertijd opgericht om petroleumconcessies in Zuid-Amerika te verkrijgen. Met haar concessies in Ecuador en Costa Rica leed zij groote verliezen. Thans is haar belang hoofdzakelijk geconcentreerd in Venezuela, waar zij haar productie aan de Caribean Petroleum Company, een dochtermaatschappij van de Koninklijke Shell-Combinatie, verkoopt. Behalve haar Buchivacoa concessie in Venezuela, die een succes is gebleken, zou ook het gebied van Oropouche op Trinidad bevredigende uitkomsten beloven. Het Oostelijke gedeelte van de concessie Buchivacoa wordt door de Standaard Oil geëploreerd; heeft die exploratie succes dan komen aan de maatschappij royalties ten goede. Een optie aan de Shell verleend op het middelste gedeelte van de concessie is onlangs afgeloopen en is niet vernieuwd, terwijl de maatschappij zelf, naar men weet, het El Mene veld in het Westelijke deel van de concessie ontgint.

Voor beoordeeling van de uitkomsten van dit Westelijke stuk der Venezolaansche concessie zijn de volgende cijfers van belang. Productie: December 40.000 barrels, Januari 51.872 b.; Februari 68.403 b. en Maart 92.697 b. Verschepingen: Januari 52.000 b.; Februari 70.000 b. en Maart 79.275 barrels. In aanmerking dient echter te worden genomen, dat behalve van het El Mene terrein ook de productie van de eerste bron op Trinidad in de eerste groep van cijfers is meegerekend, terwijl de hoeveelheden der verschepingen vermeerderd moeten worden met een zeker kwantum petroleum, dat aan de raffinaderij op Trinidad is afgeleverd.

Van het El Mene terrein naar de haven van Altagracia, aan het meer van Maracaibo, is een pijpleiding van 4 inch aangelegd, die een capaciteit heeft van 3000 barrels per dag. In zake de overeenkomst met de Caribean Petroleum Cy., onderhoorige maatschappij van de Koninklijke-Shell groep, voor den verkoop van petroleum, waarvan hier boven reeds gewag is gemaakt, luidt het oordeel van Fin. News niet bepaald gunstig, gelet nl. op de hooge kwaliteit van de petroleum. Naar verluidt zou het contract betrekking hebben op olie van een zwaarte van 35 graden Beaumé, terwijl de prijs, waarvan ook de corr. van de Manch. Guardian onlangs gewag maakte, $ 1.25 per barrel zou bedragen. Dit contract is alleen van toepassing op de olie, vervoerd door de bovengenoemde pijpleiding. Op den grondslag van de jongste maandelijksche opgaaf zou de aflevering aan de Shell-belangen een bruto-inkomen van ongeveer £ 237.800 per jaar uitmaken. Echter is men op 't oogenblik bezig met het aanleggen van een tweede, grootere pijpleiding, die een capaciteit zal hebben van 8000 barrels per dag en, naar men verwacht, op het eind van het loopende jaar gereed zal zijn. Met betrekking tot den verkoop van de olie, welke door deze nieuwe leiding vervoerd zal worden, is er, voorzoover bekend, nog geen overeenkomst getroffen. Men hoopt echter, dat er daarvoor een betere prijs zal worden bedongen dan in het contract met de Shell-belangen is vastgesteld. Om de twee pijpleidingen volledig

in werking te houden zou er dus in de toekomst een productie moeten zijn van 11.000 barrels per dag. Nu bedroeg echter, gelijk uit de bovenstaande cijfers is gebleken, de productie in Maart nog niet meer dan ongeveer 3000 barrels per dag. Voor de toekomst der maatschappij is het natuurlijk van groot belang, dat zij de productie tot de vereischte hoogte kan opvoeren, alsmede, dat zij voor den verkoop van die verdere productie, welke door de nieuwe pijpleiding vervoerd zal worden, een voordeelig contract kan sluiten."

Uit den Verren Vreemde.

Kentering in de N. C. O. beweging?

Het is altijd moeilijk om het oogenblik aan te geven waarop een politieke beweging als geëindigd kan worden beschouwd. Wel kan een moment aangegeven worden waarop vermindering van activiteit intreedt, maar 't is voorzichtig het einde niet als aangebroken te beschouwen vóórdat elk teeken van leven inderdaad heeft opgehouden. Wij hebben nimmer een officieele bekentenis gezien van de leiders der non-co-operation beweging in Britsch-Indië, zoo schrijft The Times of India, Ml. Ed 12 April, die uitspreekt dat zij tot nietsdoen overhelt. Toch hebben wij aanwijzingen gevonden, dat zij in die richting helt. De overtuiging wint veld, dat N. C. O. is uitgebrand en dat de aanhangers omzien naar een anderen God ter vereering. De beweging, die onder Gandhi's vlag, in twaalf maanden swaraj moest bezorgen, bracht dit niet, doch wel den dood van vele onschuldigen, onrust, wanorde en onderdrukking. Zij bemoeilijkte de regeering in haar vooruitstrevend pogen. Zij bracht groote uitgaven mee voor maatregelen van rust en orde. Zij bracht eenige mannen naar voren, die de bekwaamheid missen om leiding te voeren. Zij veroorzaakte vertraging en verlies aan den handel.

Dit wordt ook ingezien door hen, die van N. C. O. veel hadden verwacht; zij bekennen dit echter niet, doch zien uit naar andere methodes. Een dezer meenden zij te vinden in de verkiezing van aanhangers in de openbare colleges, niet met de bedoeling daar zelf iets goeds tot stand te brengen, doch om er een spaak te steken in het regeeringswiel. De toepassing hiervan heeft men in een zitting van de Wetgevende vergadering kunnen aanschouwen. Maar de bedoelde uitwerking werd niet bereikt. Het Executive Government liet zich niet van zijn stuk brengen. Het voornaamste gevolg is geweest, zegt Th. T. o. I., dat men sympathie heeft verspeeld èn in Indië, èn in Engeland.

De leiders schijnen te begrijpen, dat zij ook hiermede op een verkeerden weg zijn. Het land wil resultaten. De beloften van de N. C. O. beginnen te herinneren aan 't verhaal in Jam-wonderland, met jam voor gisteren en morgen, maar nooit voor vandaag.

Er heeft een gerucht in Bombay geloopen, volgens hetwelk Gandhi, Pandit Motilal Nehru en Lala Lajpat Rai een uitnoodiging zouden hebben gekregen om met den Eersten Minister in Engeland te komen spreken. De laatste is inderdaad op reis naar Londen, voor de twee anderen schijnt hiervan echter geen sprake te zijn, evenmin als van eenige uitnoodiging die van Mac Donald zou zijn uitgegaan. Maar de T. o. I. ziet in de blijdschap waarmede over een zoodanige uitnoodiging in de kringen der swaraj-predikers gesproken wordt, toch wel beteekenis. Dit wijst immers op een verlangen naar samenwerking, zooals niet met de Indische regeering, dan toch met het Britsche kabinet en dat is een prijsgeven van het N. C. O.-beginsel.

Tot zoovèr het uittreksel uit het T. o. I.-artikel.

Of de kijk op hetgeen in de swaraj-leiders omgaat juist is? Volgens een Reuter-telegram van 17 dezer zou er een teeken ter bevestiging van dit inzicht zijn gekomen van Ghandi zelf. De leider zou in een gepubliceerde verklaring, het doorzetten van de boycott van goederen uit Engeland of andere deelen van 't Britsche rijk voor onmogelijk hebben erkend, en daarom er van te willen afzien. Maar toch men verheuge zich nog niet te spoedig! Mevrouw Beasant, de bejaarde maar onvermoeide voorvechtster voor Indisch zelf-gouvernement, is te Londen aangekomen, haar uitlatingen wijzen wel op het verlangen tot overleg met de Britsche regeering, maar geenszins met de bedoeling iets prijs te geven van haar ijver om Indië tot een zelfbesturend dominion te maken, en zij is lid van een commissie, waarvan ook Lala Lajpat Rai deel uitmaakt, die met een opdracht van de Britsch-Indische nationalisten naar Londen is gekomen, welke iets heel anders bedoelt dan het eind der N. C. O.-beweging, indien Engeland niet toegeeft.

De Wembley tentoonstelling.

„The Times" geeft, 't spreekt van zelf, geregeld stukke over de Wembley-Rijkstentoonstelling, het blad heeft e een „special correspondent" voor.

Zijn de beschouwingen aan elk der onderdeelen gew veelal zeer interessant, meermalen worden daarbij me opmerkingen van meer algemeene strekking gevoegd, d karakteristiek zijn voor hetgeen Groot-Brittanië in de groote uitstalling heeft willen leggen, voor hetgeen h invloedrijke city-blad er althans meent in te moet zien.

Zoo kreeg het artikel over „the Empire and Fiji" va 8 Mei een inleiding, die de gewenschte stemming moe opwekken voor de komende vermelding van de halv eeuw-ontwikkeling van deze eilandengroep onder E gelsche bemoeienis, doch die op zich zelf bij menige meer gepakt zal hebben dan hetgeen er over dit *fif years of growth* op volgde.

Wij geven dit typisch schilderstukje hier weer. Moc iemand, meer prozaïsch aangelegd dan de corresponden op zijn vergelijking dit afdingen, dat edelsteenen t kroonjuweelen gemaakt improductief worden, d wijzen wij erop dat de economische beteekenis ook e deel uitmaakt van den luister.

In de Rijks-tiara zijn zekere groote en prachtige ede steenen, ongemeene solitairs, gegroepeerd om den mi den-moedersteen der Britsche eilanden. 't Zijn de zel besturende gemeenebesten en groote dominions. Pracht inderdaad, schitteren zij met een luister als die van d middensteen zelf. Maar afzonderlijk, evenals de gehee groep te zamen, zijn zij slechts een deel — een motief van het kringjuweel.

Tusschen, om, naast hen zijn de kleinere edelsteen gevat tot een wonder van pracht, van aantal, van ho heid; de robijn-keerkringen, de smaragd-wouden, d topaas-zandstreken. En alle zijn gezet in een achtergro van blauw — zeeblauw —, die hen omvat en samenv en ter weerszijden verloopt dit geheel in het witte em der sneeuw van Noord en Zuid.

't Zijn die kleine edelsteenen, die het ware wond effect geven en de overstelpende schoonheid uitmak van het kringjuweel, dat geheel den aardbol omsluit, samenwerking met de blauwe schoonheid der golve door Engelschen in het verleden, van pool tot po benut, als bedwongen tot een buigzaam en vertrouw materiaal, dat elk der kleinooden vasthoudt op zi plaats.

De grootste les die Wembley te leeren geeft ligt hier opgesloten: dat de heerlijkheid en de schoonheid va elk deel gelegen is in de heerlijkheid en de schoonhe van het geheel.

In de groote zustergemeenschap is, goed beschouw — evenals bij die der sterren — geene die voorgaat die achterstaat bij eene andere. Er zijn grootere en kleinere; maar wat maakt de omvang uit? Hoe gro was Groot Brittanië toen het de mannen opvoedde, d dit Rijk hebben gemaakt? Er zijn er ouder dan ander maar als de bezielende geest zich niet verjongt, is oud dom den inzet tot aftakeling. Laten de grootere en oudere zusters, in haar trots, eerst terugzien op ha eigen geschiedenis van 50 jaar geleden, en dan voor blikken in de 50 jaren die komen, laten zij nagaan welken graad van ontwikkeling andere dan gegro kunnen zijn en hoe de majesteit van het geheel dan k wezen. De grootheid van het Rijk wordt niet bepa door zijn macht, noch ook door de macht of uitgestre heid van eenig deel; maar het feit van de samenhoori heid zelf, de gemeenschapszin gelijk gedeeld door kle en groot te zamen, maakt het tot het beste waarop hoop van het menschdom, in geheel de wereld, tha gevestigd is.

Andorra.

De heer H. H. van Kol had in alle landen van Euro den voet gezet, op één uitzondering na. Niet alleen rijken, die in de rij der volken meespreken, in hoe scheiden taal dan ook, maar mede de miniatuurland Monaco, San Marino, Liechtenstein waren door hem reisd. In de Pyreneeën ligt verscholen een moeilijk reikbaar het vierde dier Lilliputlandjes: Andorra. het feit, dat dit nog niet door hem bezocht was, all al reden genoeg om het ook te willen leeren kennen, studie, die hij er vooraf van maakte wekte de bela stelling nog op.

Senator van Kol heeft zijn voornemen ten uitvoer bracht, en zijn gewoonte getrouw, heeft hij de aante ningen en indrukken ook tot een paar publicaties werkt, die als een waardevolle aanwinst mogen gel voor de niet uitgebreide studiebronnen over dit sta onder dubbele suzereiniteit. In het Tijdschrift van Kon. Ned. Aardr. Genootschap afl. 2, 1924 versche Andorra, een overblijfsel uit de middeleeuwen, met

[k]aart en foto's. Het Tijdschrift voor Strafrecht, XXXIX, fl. 1, gaf: Andorra en het middeleeuwsche recht.

Zijn staatkundige instellingen vormen een museum, waarin de naburige mogendheden zuiver gekristalliseerd kunnen aanschouwen hun eigen instellingen van 8 eeuwen geleden gedurende het feodale tijdperk.

Zullen deze pastorale en patriarchale zeden nog lang in stand blijven; zal men niet de schendende hand leggen aan deze Arke des Verbonds der aloude gewoonten, aan die staatkundige organisatie uit lang vervlogen eeuwen?

Met deze twee aanhalingen heb ik samengevat den indruk, die Andorra zooals 't is achterlaat, en de twijfelvraag, die zich aan den bezoeker opdringt als hij op de terugreis de auto-hoorn door de Pyreneeën hoort schallen.

Ingezonden.

De Heer Moojen over Bali en zijn Kunst.

In het Koloniaal Weekblad van 3 Mei 1924 is opgenomen het verslag van een voordracht van den heer Moojen, gehouden op 25 April in Boeatan, waarin de volgende zinsnede voorkomt: „Bij het lichtbeeld, weergevende de prachtige tempelpoort, die gespaard is gebleven, doordat de lavastroom er plotseling tot stilstand kwam, betuigde spreker zijn leedwezen, dat deze later, buiten zijn medeweten, vernield werd, omdat het Binnenlandsch Bestuur, bij het aanleggen van een weg, die lavahoop door dynamiet uit elkander deed springen."

Hiermede kan de inleider alleen bedoeld hebben de afbraak van het poortje aan den tempel te Batoer in Mei 1921, eene conclusie, waarin ondergeteekende versterkt wordt door de nadere toelichting van een der toehoorders, alsmede door het feit, dat door den heer Soetatmo de Indische Regeering tot tweemaal toe in den Volksraad hierover geïnterpelleerd is.

Ondergeteekende, die toen ter tijde Controleur van Gianjar Kloengkoeng was, verklaart hierbij de door den heer Moojen gegeven voorstelling van zaken, als zou dit poortje door toedoen van het bestuur vernield zijn, ten eenenmale onjuist.

Toen ik, in April 1921 op Bali aangekomen zijnde, in Mei 1921 voor de eerste maal de desa Batoer bezocht en het mooie tempelpoortje bewonderde, kwam het bestuur der desa bij mij met het verzoek om dynamiet, om de lavamassa, die het tempelterrein bedekte en tegen het poortje aanlag, te doen springen. Ik heb de bevolking er op gewezen, dat het doen springen van de lava door dynamiet de verwoesting van het mooie poortje tengevolge zou hebben, waarop de bevolking mij mededeelde, dat dit geenerlei bezwaar was en dat zij bleef bij haar verzoek. Ik heb toen de bevolking ijzeren staven verstrekt om springgaten in de lava te boren en toezending van dynamiet beloofd, zoodra een voldoend aantal gaten geboord zouden zijn, doch onder het uitdrukkelijk beding, dat het poortje met alle voorzichtigheid zou worden afgebroken, zoodat na het springen der dynamiet het poortje precies in denzelfden vorm zou kunnen worden opgebouwd.

Tot zoover de feiten.

Hoe de heer Moojen aan zijne onjuiste voorstelling van zaken komt, weet ik niet; misschien heeft de bevolking, om zich uit de verlegenheid te redden, hem verteld, dat de Controleur de last tot de afbraak heeft gegeven. Doch de heer Moojen is toch lang genoeg in Indië geweest, om te weten, dat dergelijke mededeelingen der bevolking als „Toean Controleur soekoeh" de bevestiging van den betrokken ambtenaar van noode hebben, alvorens als waarheid te kunnen worden aanvaard.

Wat ik den heer Moojen echter kwalijk neem, is, dat hij deze onjuiste voorstelling van zaken geeft, terwijl hij toch beter had kunnen en moeten weten, en wel om de volgende redenen:

1e. Den dag, volgende op mijn bezoek aan de tempel van Batoer, ontmoette ik den heer Moojen in de pasanggrahan Kadan te Kintamani, waar ik hem de toedracht der zaak verteld heb.

2e. Vanaf Mei 1921 heeft de heer Moojen, die verscheidene maanden te Gianjar woonde, mij vaak opgezocht en gesproken over de Balische bouwwerken en de Balische kunst, doch nimmer heeft hij mij om inlichting of toelichting verzocht betreffende de afbraak van dit tempelpoortje.

3e. Pas in December 1922, dus $1\frac{1}{2}$ jaar na het gebeurde en $\frac{1}{2}$ jaar na mijn vertrek van Bali, heeft het Volksraadslid Soetatmo, die den heer Moojen bij zijn hierboven gemeld bezoek aan Kintamani vergezelde, destijds als opzichter onder leiding van den heer Moojen belast met het toezicht op den wederopbouw der Balische tempels en poeris, een betreffende vraag aan de Regeering gericht, waarop deze den heer Soetatmo inlichtte (zie Aanhangsel Volksraadstukken 1e Gewone zitting 1923, blz. 6), dat de afbraak van het poortje geschied was ingevolge den wensch der bevolking, met vermelding der omstandigheden, vrijwel conform aan het door mij hierboven medegedeelde.

4e. In Juni 1923 is de heer Soetatmo op de zaak teruggekomen en heeft de juistheid der inlichting van de Regeering ontkend. Als argument bezigde hij o.a. het feit, dat „de betrokken Controleur zich na de afbraak uitliet, dat het hem verwonderde, dat de bevolking zoo gemakkelijk tot de door hem voorgestelde afbraak was overgegaan." (Handelingen 1e Gewone zitting 1923, blz. 255). Deze uitlating van mij is juist weergegeven, behoudens de door den heer Soetatmo toegevoegde woorden „door hem voorgestelde". Zeker is het waar, dat ik mij verwonderd heb over het feit, dat de bevolking voor de, door Europeanen vermelde, heiligheid van het poortje zoo weinig voelde, dat zij de opruiming der lavamassa door dynamiet stelde boven het behoud van het poortje.

Ook nu weer ontkende de Regeering de juistheid der bewering van den heer Soetatmo en verklaarde zij, dat aan den resident en assistent-resident de bevolking nadrukkelijk heeft verklaard, dat zij lava en poort hadden afgebroken, om een nieuwe poeri te kunnen oprichten en dat zij zelf om dynamiet daarbij had gevraagd, „niettegenstaande beide bestuursambtenaren tegen de afbraak hun stem verhieven" (Handelingen Volksraad 1e Gewone zitting, blz. 696).

5e. Laat de heer Moojen toch bedenken, dat hij met menschen te doen heeft, die toch niet uit louter vandalisme de afbraak van een mooi poortje zullen gelasten. In het verslag van zijn voordracht wordt gezegd, dat dit geschiedde bij het aanleggen van een weg, wat beslist onjuist is. Een weg is daar niet aangelegd en zal er nooit aangelegd worden. *)

Doch ondanks dat alles, ondanks de uitdrukkelijke tegenspraak door de Indische Regeering, gaat de heer Moojen door met de vertelling van het sprookje:

Er was eens een mooi poortje, en er was eens een Controleur, die dit poortje vernielde, om de nabij gelegen lavastroom met dynamiet te doen springen.

Dat dit sprookje in strijd is met de waarheid, heb ik hierboven aangetoond, en hoop ik, dat dit voor den heer Moojen aanleiding zal zijn, om de door hem gegeven voorstelling van zaken te rectificeeren.

B. J. HAGA,
Controleur B.B.

7 Mei 1924.

Als in het verslag, dat ik niet las, staat dat voor het aanleggen van een weg het binnenlandsch bestuur de lavahoop door dynamiet uit elkander deed springen, dan kon de heer Haga begrijpen, dat dit „een slip of the pen" van den verslaggever moet zijn geweest. Iemand, die den plaatselijken toestand kent, weet, dat aanleg van een weg dáár, in den tempel, niet mogelijk is!

Wat ik echter wel heb gezegd is: *„dat buiten mijn medeweten, op last van het binnenlandsch bestuur, zooals de bevolking mij herhaaldelijk verklaarde, de Batoerpoort werd afgebroken, om in staat te zijn ter plaatse de lava met dynamiet op te ruimen."* Ik voegde daaraan toe, dat deze lava tot mijn vertrek, vermoedelijk tengevolge van mijn protest bij de Regeering, gelukkig niet was opgeruimd en dat de tempel op den lavastroom weer werd opgebouwd. Trouwens, dit was voor het grootste gedeelte reeds geschied, vóór de gewraakte afbraak van de poort.

Een reden om den lavastroom met dynamiet te laten springen ontbrak ten eenenmale, of het moest zijn om tegemoet te komen aan den wensch van een *gewezen dwangarbeider* uit de mijnen van Sawah-Loentoh, die, zooals de toenmalige assistent-resident van Zuid-Bali mij verklaarde, de desabevolking tot deze dwaasheid zou hebben aangezet! Dit „sprookje" heb *ik* niet verteld en ik zal het ook niet verder vertellen! Maar nu de feiten!

De heer Haga erkent, *dat hij de bevolking ijzeren staven heeft verstrekt om springgaten in de lava te boren en dat hij toezending van dynamiet heeft beloofd, zoodra een voldoend aantal gaten geboord zouden zijn, doch onder het uitdrukkelijk beding, dat het poortje met alle voorzichtigheid zou worden afgebroken, zoodat na het springen der dynamiet het poortje*

*) Zooals de heer Moojen terecht hierna in zijn antwoord opmerkt, ligt de fout van deze onjuistheid bij de verslaggeefster v. B.-T.

precies in denzelfden vorm zou kunnen worden opgebouwd. Dit staat dus vast! En dit heb ik ook gezegd! Zonder details. Mijn voorstelling is dus *niet onjuist,* zooals de heer Haga zegt, wat de feiten betreft!

De principieele verschillen zijn nu:

1. *De heer Haga beweert, dat de bevolking het verzoek tot hem heeft gericht,* en

2. *dat hij mij, den dag, volgende op zijn bezoek aan den tempel van Batoer, de toedracht der zaak heeft verteld, in bijzijn van den heer R. M. Soetatmo Soeriokoesoemo.*

Ad. 1. Toen ik in December 1921 tot mijn groote ontsteltenis de afbraak van de poort constateerde bij een bezoek aan den Batoertempel, werd mij door hoofden en gewone desamenschen verklaard, *dat dit was geschied op bevel van den controleur!* En later toen ik, na mijn protest bij de Regeering, dat ik in begin Januari persoonlijk bij den Gouverneur-Generaal voorbracht, na de lezing, die het binnenlandsch bestuur aan het geval gaf, nog herhaalde malen bij verschillende desamenschen nagevraagd heb, onder mededeeling van de verklaring van het B. B., hoorde ik telkenmale hetzelfde. Niet één keer werd ook maar in het minst toegegeven, dat de opzet van de bevolking was uitgegaan! Als men de onbedorvenheid en de eerlijkheid kent dezer bergmenschen en daarbij de vrijmoedigheid weet te waardeeren, waardoor deze eerlijkheid tot uiting komt, dan zal een ieder mij willen vergeven, dat ik verklaringen van dergelijke menschen niet in twijfel trek, *zelfs* tegenover die van eenige ambtenaren van het binnenlandsch bestuur. Te meer waar hier voorop staat, dat deze ambtenaren zich inlieten met zaken en ook daarop daadwerkelijk influenceerden, die buiten hun gezichtskring en buiten hun bemoeienis lagen en welker behartiging daarenboven door de Regeering officieel aan anderen was opgedragen!

Dat deze verklaringen der bevolking voor den heer Soetatmo en ook voor mij nog hun waarde blijven behouden, zelfs nadat door den Regeeringsvertegenwoordiger in den Volksraad het antwoord der Regeering werd medegedeeld, spreekt toch wel van zelf, als men weet, dat dit Regeeringsantwoord immers niet anders was dan het antwoord der betrokken bestuursambtenaren, die voor het optreden van den onder hen gestelden controleur verantwoordelijk waren. De verwonderlijke overeenstemming van de Regeeringsverklaring met de lezing, die de heer Haga geeft, is dus niet zoo treffend, als hij het wil doen voorkomen!

Zoolang de Regeering zich *alleen* laat voorlichten door hen, door wier optreden dergelijke beschamende voorvallen kunnen plaats vinden, dan heeft de protesteerende het recht zulk een antwoord als mededeeling ter zijde te leggen. Door deze *Regeeringsverklaring* is geen *uitspraak* gedaan.

En dáárvoor ben ik zeker te lang in Indië geweest en heb ik teveel met de bevolking verkeerd, de heer Haga kan er zich van overtuigd houden, om niet te weten, dat een bestuursambtenaar, zelfs door de vrijmoedige Baliërs, precies kan laten zeggen wat hij noodig heeft!

In dit verband memoreer ik het tot mij gerichte verzoek van den assistent-resident van Zuid-Bali om hem de namen van mijn zegslieden te willen mededeelen!

De heer Haga verwondert er zich over, dat pas in December 1922 door den heer Soetatmo een vraag naar aanleiding van deze afbraak tot de Regeering werd gericht. Dit behoeft geen verwondering te wekken in het verband der feiten.

Toen ik, zooals boven reeds vermeld, in December 1921 tot mijn stomme verbazing de afbraak ontdekte en ik mij den volgenden dag naar den heer Haga begaf om een verklaring te vragen, was deze heer juist voor eenige dagen naar Kintamani vertrokken. Den daaropvolgenden dag ging mijn boot van Noord-Bali naar Java. Ik diende toen mijn protest rechtstreeks bij den Gouverneur-Generaal in. In afwachting van het onderzoek en het antwoord der Regeering voldeed de heer Soetatmo aan mijn verzoek de zaak niet aanhangig te maken in den Volksraad. Daartoe werd eerst overgegaan, toen niet die aandacht aan deze kwestie werd geschonken, die door hare belangrijkheid mocht worden verwacht.

En nu is het wel kenschetsend voor deze geheele zaak, dat, waar ook een van mijn grieven was, dat deze afbraak geschiedde *geheel buiten mijn medeweten,* de heer Haga nu komt vertellen (ad. 2), *dat hij mij, in het bijzijn van den heer Soetatmo, de toedracht der zaak heeft verteld en dat hij daarenboven mij nog verwijt hem er nooit over te hebben gesproken!*

Afgezien van het feit, dat de heer Haga de zaak hiermede geheel op zijn kop zet, *hij* had *mij* over deze aangelegenheid behooren te spreken en *ik* niet *hem,* de bevolking had *hem* immers het verzoek gedaan, zooals hij zegt; *hij* had *mij* dit verzoek dus behooren over te brengen, maar afgezien van deze vormkwestie, indien het waar was, dat de heer Haga mij de toedracht der zaak had verteld in Mei 1921, denkt hij werkelijk, dat ik dan gewacht zou hebben tot Januari 1922 om protest daartegen in te dienen?

Hoe weinig de heer Haga mij ook kent, zoo'n overdreven voorstelling van mijn lankmoedigheid mocht hij toch niet simuleeren!

Het woord van den heer Soetatmo, die ook absoluut niets van deze afbraak wist, ontslaat mij van een „ja en neen" debat met den heer Haga over dit punt!

Niet aan „louter vandalisme" denk ik bij wat vele ambtenaren van het binnenlandsch bestuur deden! Ik zeg „vele", want ik heb gelukkig ook enkele goede ontmoet! Maar wel vaak toonen hun handelingen een ontstellend gemis aan inzicht in de beteekenis van eigen kultuur en kunst voor een volk! En wel te betreuren valt het, hoe vreemd en begriploos velen, zelfs goedwillende ambtenaren staan in en tegenover een maatschappij als de Balische, van welker kultureele belangrijkheid zij geen innerlijk besef hebben!

De afgebroken poort van den Batoer-tempel blijft daarvan een der treurige voorbeelden!

P. A. J. MOOJEN.

Laat ons hierbij de discussie sluiten. — Red.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

JUBILEUMS-VOORSTELLING IN AMSTERDAM.

Zaterdag 10 Mei l.l. had de afdeeling A'dam ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan der Vereeniging „Oost en West" een Javaansche Kunst-matinée georganiseerd in den — geheel gevulden — Stadsschouwburg. Wanneer daarvan thans nog in ons Orgaan gewag gemaakt wordt, na de persverslagen, dan is dat o.m. wel om de reden dat deze nabetrachting nog eens kan doen uitkomen hoezeer opzet en uitvoering der voorstelling getuigen van het weloverwogen en daardoor gelukkig denkbeeld van het Amsterdamsche afdeelingsbestuur, van wie dus met namen genoemd worden de H.H. Calkoen en Petit, onderscheidenlijk Voorzitter en Secretaris.

Het aanzoek aan den heer R. S. Hardjodiringgo, wiens wajang- en dansdemonstraties met inleidingen in verzorgde Nederlandsche taal een welverdiende bekendheid verkrijgen, is een gelukkige greep geweest en van een juisten blik getuigen de op ruime schaal verzonden uitnoodigingen aan oudere leerlingen der Middelbare Scholen en het Gymnasium. Hiermede moet het worden volstaan; gebrek aan plaatsruimte legt deze beperking op, waar hieronder nog volgen de rede door den voorzitter, de heer Calkoen, uitgesproken en „Een stem uit velen" als erkentelijkheidsbetuiging. Aangestipt dient evenwel nog dat het Hoofdbestuur van Oost en West, dat op dien middag vertegenwoordigd werd door den onder-voorzitter, de heer Zuyderhoff, mede door een bloemstuk van zijn belangstelling in de grootsche propaganda van de afdeeling deed blijken en dat het Amsterdamsche Gemeente-bestuur haar in zeer vleiende bewoordingen eene dankbetuiging toezond.

Dames en Heeren, Leden van Oost en West en Genoodigden, Jongelui!

Namens het Bestuur van de Afdeeling Amsterdam van de Vereeniging „Oost en West" heet ik u hier van harte welkom. Wij stellen het op hoogen prijs, dat gij allen wel gehoor hebt willen geven aan onze uitnoodiging om hier met ons het 25-jarig bestaan van onze Vereeniging te komen vieren.

Bij eene feestviering als deze behoort eene feestrede, waarbij het dan gebruikelijk is, de voornaamste voorvallen uit de geschiedenis der afgeloopen jaren de revue te doen passeeren. Ik houd mij dan ook gaarne overtuigd, dat een dergelijk overzicht door u op prijs gesteld zou worden, maar toch waag ik de veronderstelling, dat u het nog meer in mij apprecieeren zult, wanneer ik u dat overzicht spaar.

Ik wil dan ook liever zwijgen over hetgeen onze afdeeling in de afgeloopen jaren heeft gedaan en evenmin eens over hetgeen zij heeft nagelaten; ik wil mij liever beperken tot de feestviering van het oogenblik om daarna een enkele blik in de toekomst te werpen.

Ik zou u willen verzoeken, deze feestviering te bezien in het licht van de belangstelling voor onze Overzeesche Gebieden, welke wij op allerlei wijzen trachten op

wekken bij onze jeugd, eene belangstelling, welke wij meenen niet te kunnen missen, wil onze Vereeniging werkelijk aan haar doel beantwoorden.

De kennis van en de belangstelling in onze Overzeesche Gewesten zijn bij den doorsnee-Hollander „helaas" uitengewoon gering; wij herinneren ons wel uit onze geschiedenis-lessen, dat in vroeger eeuwen Amsterdam zijne beteekenis voor een goed deel ontleende aan zijn uitgebreiden handel op Oost- en West-Indië, maar dat die Gewesten voor ons land als Europeesche mogendheid nog altijd — ik zou willen zeggen nog meer dan ooit — van buitengemeene beteekenis zijn, dat is iets, wat tot het gros van ons, Hollanders, toch maar slechts flauwtjes doordringt. Slechts wanneer wij van deze beteekenis volkomen doordrongen zijn, zullen wij in ons den prikkel voelen om in onze Overzeesche Gewesten onze positie blijvend te bevestigen; slechts wanneer wij in ons de overtuiging dragen, dat daar eene taak voor ons is weggelegd, zal het ons gegeven zijn, de juiste middelen daartoe aan te wenden.

Opleiding tot die taak acht ik voor ons volk een factor van het grootste gewicht. Wil zij echter resultaten afwerpen, dan zal daarmede gepaard moeten gaan eene steeds verder om zich heengrijpende belangstelling in onze Overzeesche Gewesten. En tot die meerdere belangstelling zullen wij als vanzelf komen door meerdere kennis.

Het wil mij in alle bescheidenheid voorkomen, dat hier voor onze scholen in de toekomst eene schoone taak is weggelegd; meer dan voorheen zal er tegen gewaakt dienen te worden, dat in onze eerste aardrijkskundige les verkondigd worde: Nederland grenst ten Oosten aan Duitschland, ten Zuiden aan België en ten Westen en ten Noorden aan de Noordzee; meer dan ooit zal kennis van Oost en West op het leerprogramma onzer scholen eene voorname plaats moeten innemen. Het is mij bekend, dat deze gedachte zich reeds in onderwijskringen begint baan te breken; ik moge de voorstanders ervan ernstig aansporen om vooral niet te verflauwen in hunne pogingen tot bereiking van het door hen nagestreefde zoo schoone doel.

Maar hoewel de school in deze richting veel kan doen, alles geven kan zij niet. Daarvoor is noodig, dat ieder, die in onze Overzeesche Gewesten een kleiner of grooter deel van zijn leven heeft doorgebracht en het leven daar uit eigen aanschouwing kent en met dankbaarheid vervuld is voor hetgeen die Gewesten hem geboden hebben, zijne beste krachten in dienst stelle van de gedachte, dat hij of zij mede-verantwoordelijk is voor de wijze, waarop de volgende geslachten zich van hunne taak ten opzichte van Oost en West zullen kwijten.

Ik weet zeer goed, dat niet ieder bestemd is om in de door mij aangegeven richting persoonlijk werkzaam te zijn; niet ieder beschikt daartoe trouwens over de noodige geschiktheid. Laat hij of zij dan met vertrouwen deze taak leggen in de handen van hen, die zich daartoe wel geroepen gevoelen.

Het zou mij niet passen om te dezer plaatse u aan te sporen om toe te treden als lid van onze Vereeniging, hoewel het betrekkelijk geringe aantal leden hier in de hoofdstad mij daartoe wel nopen zou. Laat ons dus voor het oogenblik ten minste de overtuiging mogen medenemen, dat wij in ons werk gedragen worden door uwe sympathie. Dit zal ons en onze opvolgers eene aansporing zijn om op den ingeslagen weg voort te gaan en dan houd ik mij overtuigd, dat zich steeds nieuwe medewerkers aan onze zijde scharen zullen, zoodat over nogmaals vijf en twintig jaren onze afdeeling eene getrouwe afspiegeling zal zijn van de verhoogde belangstelling voor Oost en West van de zijde van Amsterdam, dat begrepen zal hebben, wat het aan het nageslacht verschuldigd is.

EEN UIT VELEN.

Hooggeachte heer Calkoen,

Zelf werd ik door een vergadering, waarvan ik niet wegblijven kòn, verhinderd getuige te zijn van de zangvoorstelling, doch ik hoorde zooveel er over, zoowel van mijn vrouw en mijn eigen jongens als van de leeraren en leerlingen mijner school, die er geweest zijn, dat ik niet na kan laten u even een woord van hartelijken dank te brengen ook namens die allen, die ik daareven noemde voor de schitterende voorstelling, voor al de moeite en zorgen en kosten daaraan besteed. Indien ik aan mijn dankbetuiging een wensch zou mogen verbinden, een vraag is misschien juister, het zou deze zijn: zou er geen mogelijkheid gevonden kunnen worden om een dergelijke voorstelling nòg eens te geven — zoo noodig tegen hooger intrée — en dan voor de overige klassen der scholen? Ik geloof, dat deze voorstelling belangwekkend is ook voor de jongere leerlingen.

gel. enz.

Afdeeling Breda.

VERSLAG OVER HET JAAR 1923.

Het aantal leden daalde van 47 op 40. De meeste bedankjes werden aan bezuiniging toegeschreven. Het ontbreekt ons niet aan pogingen om het bedanken ongedaan te maken. Ook wordt alles gedaan om nieuwe leden te doen toetreden. Onverdroten zal hiermede worden doorgegaan. Voor het volgende jaar zijn reeds nieuwe leden toegetreden en hopen wij dus het verlies in te halen.

De secretaris, de heer Van Moll, werd door den tegenwoordigen titularis vervangen.

Donderdag 25 Januari werd een filmvoorstelling van Indische tafereelen in het groote Luxortheater gegeven, waarbij de heeren Schmöle en Van Moll als explicateurs optraden.

Er was een tekort, dat door onze milddadige voorzitster gedekt werd.

De heer W. Meyer, onze onder-voorzitter en bibliothecaris, hield in November een causerie over Nieuw-Guinea voor de Vereeniging Rood Wit, H.B.S.'ers. Tal van voorwerpen, bij de Papoea's in gebruik, zooals wapens, versierselen en ook zangwijzen waren ter illustreering aanwezig en de heer Meyer werd bij het einde zijner voordracht toegesproken door onzen voorzitster, die hem voor zijn leerrijke causerie bedankte en er de jongelieden op wees, van hoe groot belang de kennis van Indië voor hen was.

De toestand van de kas kan volgens den thesaurier niet schitterend genoemd worden. Er was een tekort van f 14.97.

Breda, 10 Maart 1924.

De Secretaris,
L. VISSER.

VERANTWOORDING OVER HET JAAR 1923.

Baten.

Saldo ultimo December 1922		f 26.—
Contributie over 1923		f 179.50
		f 205.50

Lasten.

Aan den secretaris	f 22.—		
Aan den secretaris	„ 8.47		
Aan den secretaris	„ 12.—		
		f 42.[illegible]	
„ Broese en Peereboom		„ 2.[illegible]	
„ Indische Post		„ 8.3[illegible]	
„ Koloniaal Instituut		„ 29.2[illegible]	
„ den heer Schmöle		„ 10.—	
„ zaalhuur		„ 1.50	
„ weekblad Indië		„ 14.30	
„ inning conributie		„ 4.50	
„ Hoofdbestuur 60 % van f 179.50 de contributie over 1923		„ 107.70	
„ tekort in kas			„ 14.97
		Totaal	f 220.47

Breda, den 10en Maart 1924.

De Penningmeester,
E. G. A. TAENZER.

Mededeelingen.

Van de Redactie:

Wegens uitstedigheid van den bewerker der Suriname-rubriek blijft zijne bijdrage ditmaal achterwege.

Van het Dagelijksch Bestuur:

HERDENKING 25-JARIG BESTAAN VEREENIGING „OOST EN WEST".

Ontvangen als jubileumsgift f 25 voor Persinggahan en f 25 voor het Tehuis van Indische Studenten.

De Oost en West-medaille, geslagen ter gelegenheid der herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging, is in brons voor de leden verkrijgbaar ad f 3.50. Aanvragen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

De bij de N. V. Martinus Nijhoff's Boekhandel en Uitgevers Maatschappij verschijnende Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië is van f 125 in prijs tijdelijk teruggebracht op f 75.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

INDISCH BRONBEEK.

Voorzitter en Secretaris-Penningmeester der Vereeniging „Indisch Bronbeek", afd. Bandoeng, betuigen langs dezen weg hunnen dank aan hen die middels „Oost en West" een gift ten bate der instelling afzonderden. Inzonderheid aan den Raad van Beheer van Boeatan, die door zijn welgeslaagde bemoeienis bij milde gevers in Groningen en Assen een flink bedrag inzamelde.

Daar nog meer noodig is, zullen verdere giften dankbaar worden aanvaard; zij kunnen worden toegezonden aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

J. R. Baank, van Woustraat 52 I te Amsterdam, als onderwijzer 2de klasse bij het O. E. L. O.
J. A. F. Schut, Nieuwe weg 14 te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den B. G. D.
Mr. E. C. Bruins, Leeuwenhoekstraat 1A te Leiden en Mr. H. C. C. Staring, Laan van Heldenburg 17 te Voorburg, beiden als rechterlijk ambtenaar.
H. C. Gravelotte, Goudenregenstr. 167 te 's-Gravenhage, als stenograaf bij den Volksraad.
H. J. Meuleman, Korte Kamperstraat 26 te Zwolle, als onderwijzer 2de klasse bij het O. E. L. O.

MET VERLOF IN NEDERLAND AANGEKOMEN OFFICIEREN.

G. de Vries, 1ste Luit. Inf., te Oost-Souburg (Walcheren).
F. H. Arnold, Onderl. Mil. Adm., Amsterdam, Rustenburgerstr. 321.
F. A. E. Hazebroek, Off. v. Gez. 2de kl., Amsterdam, Stadhouderskade 37.
A. van Son Onderl. Magazijnmeester Art., Zandvoort, Rozenobelstr. 19.
A. E. Samson, Off. v. Gez. 1e kl., Amsterdam, Veerstr. 14.
H. L. la Lau, Luit.-Kolonel Inf., Huizen (N.-H.), Tames Mary Huis.
H. van Dorsser, Kap. Art., 's Gravenhage, Gr. Hertoginnelaan 121.
C. C. Küpfer, 1e Luit. Inf., Amsterdam, Elisabeth Wolffstraat 29.
J. Horstink, Off. v. Gez. 2e kl., Rotterdam, Avenue Concordia 12.

MET PENSIOEN IN NEDERLAND AANGEKOMEN OFFICIEREN.

F. W. Buma, Dir. Off. v. Gez. 2de kl. tit., Bussum, Roemer Visscherlaan 13.
J. W. Klijn, Luit. Kolonel Inf., 's-Gravenhage, van Boetzelaerlaan 67.
A. J. J. C. Niks, Off. v. Gez. 1e kl., Leiden, Plantage 5.
J. F. A. Muzerie, Mil. Apotheker 1e kl., 's-Gravenhage, Columbusstr. 115.
J. B. H. Frackers, Luit. Kolonel Inf., Bussum, Jac. Verhoeflaan 2.
G. Ferguson, Kolonel Hoofd-Intendant, Oegstgeest, de Kempenaerstr. 60.
L. F. Makkink, Luit.-Kolonel Inf., Breda, p. a. den heer F. Larijssen.
J. A. van Kesteren, Kap. Inf., 's-Gravenhage, Batjanstr. 28.
A. J. Verbeek, Off. v. Gez. 1e kl., 's-Gravenhage, Becklaan 193.

Mutaties van 14 tot 21 Mei 1924.

Nieuwe leden.

Ir. P. A. J. Moojen, Amsterdam, Stadhouderskade 114. f 5.
K. R. Winter, Amsterdam, Prinsengracht 562. f 5.—.
J. W. H. Schreurs, Breda, Zandberg, Molenstr. 20, Huize „Poppard". f 5.—.
Joh. P. Smit, Haarlem, Kloppersingel 67. f 5.—.
Mevrouw A. E. Mulder—Arnken, Haarlem, Johan van Vlietstr. 88. f 5.—.
G. J. Houtsma, Heemstede, Boschvaart 34. f 5.—.
L. C. Heyting, Controleur B.B., Scheveningen, Pansierstraat 7. f 5.—.
J. W. H. van Lonkhuyzen, Directeur N.V. Adm. Kant. „Dapat", Den Haag, Frederik Hendriklaan 20. f 5.—.
Mevrouw J. J. A. M. van Overeem—Van Arkel, Direc v. h. Tehuis voor Indische Studenten, Den Haag, Mauritsplein 23. f 5.—.
F. A. von Lützow, Contr. v. d. Opiumregie, Berks 26, Den Haag, f 5.—.

Afschrijven.

Mr. E. Kruseman, Oud-Vice-President H. G. in Haarlem, Bosch- en Vaartstr. 29, (overleden).
Prof. Dr. F. A. F. C. Went, Utrecht, Nieuwe Gracht

Adresveranderingen.

H. J. Hartgers, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Den Obrechtstr. 578 naar: Leiden, Breestraat 126. (contr. '24 reeds voldaan).
A. C. Bouman, Arts, Amsterdam, van: Spinozastr. naar: Hondecoeterstr. 26 huis.
J. Fontein, van: Haarlem, Dreef 38 naar: Villa „W com", van Alphenweg No. 1 te Aerdenhout.
L. F. Makkink, Gep. Luit.-Kol. O.-I. L., van: Band naar: Breda, p. a. den Heer F. Larijssen. f 5.—.
W. Meijer oud-Inspecteur Inl. Onderwijs, van: Te gen, Zandberglaan 14 naar: Den Haag, Laan v. M dervoort 532a. f 5.—.
Menno van Meeteren Brouwer, van: Villa „Kroond te Wijk a. Zee naar: Verhagen Metmanstr. 110 te wijk (Z.-H.). f 5.—.
G. W. Beijer Den Haag, van: van Stolkweg 14 naar: Boetzelaerlaan 99.
J. A. van Arcken, van: Hotel des Familles te Ge naar: Madame Gruet, Avenue de l'Opéra 26, P
Chr. A. Simons, Tijd. Commissaris v. Politie, van: St Groningen naar: Paramaribo.
B. Braat, Inspecteur v. d. Scheepvaart, van: Vlissi naar: Weltevreden, Dep. der Marine.
O. J. de Brouwer, Commies B.B., van: Weltevreden B.B. naar: Blitar (Kediri).

Alphabetische opgave van Leden der Vereeni „Oost en West", die zich beschikbaar stell voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, [illegible] karta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch Maleisch.
Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, D Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wisk lagere klassen H. B. S.
L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 104, D Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen om
J. ISRAEL, oud-adjt., Translateur v. d. Javaansche Soestdijk. — Javaansch. — Stelt zich ook in an plaatsen beschikbaar.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Male (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilver Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Sta instellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaans — Maleisch. — Madoereesch.
M. C. ROUVEROY VAN NIEWAAL, Adelheidstraa Den Haag. — Maleisch in den dagelijkschen omg
J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstra Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.
C. STEUERWALD, oud Ass. P.S., Van Beverningkst 112, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJ constructie.
J. H. C. VERMEER, oud-officier, Antonie Duyckst 45, Den Haag. — Correspondentiebureau voor derne en Maleische talen, lessen in Maleische gangstaal en wiskunde.
P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag Maleisch (grammatica, correspondentie, omga taal) en Wiskunde.
A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Le — Javaansch. — Maleisch.
B. J. WEISSMAN, Weimarstraat 67, Den Haag. — Les sen in Schaak, Scat en Poker.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris d Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (Hotel Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.